

Un număr vechiu 15 lei

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINĂ — JURISPRUDENTĂ — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE — SOCIOLOGIE

Director: DEM. I. DOBRESCU

Fost Decan al Baroului de Ilfov, Președintele Consiliului de Ad-ție al Sec. anon. „Curierul Judiciar”

COMITETUL DE REDACȚIE:

TR. ALEXANDRESCU
Avocat, Direct. Contenc. E-cci
G-le a Țării RomâneștiALEX. CERBAN
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiIOSEF G. COHEN
AvocatGR. CONDURATU
Consilier la Curtea de Apel
BucureștiRENÉ DEMOGUE
Profesor la Facultatea
de Drept din ParisV. DONGOROZ
Dr. în Drept din Buc.
AvocatALFRED JUVARA
Dr. în Drept din Paris
AvocatD. NEGULESCU
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiI. GR. PERIȘTEANU
AvocatC. SIPSOM
Profesor la Facultatea
de Drept, BucureștiC. STOEANOVICI
Dr. în Drept din Paris
AvocatGR. TRANCU-IAȘI
Fost Ministru al Muncii
AvocatP. VASILESCU
Dr. în Drept din Paris
AvocatAL. VELESCU
Dr. în Drept din Buc.
Avocat

Secretar de Redacție: E. C. DECUSARA, Dr. în drept din Paris, Directorul Statisticii Judiciare

Membrii corespondenți pentru Paris: EDOUARD LÉVY și SILVIU KRANIC, D-ri în Drept, Avocați, Paris.

ABONAMENTUL

Un an p. Bănci, Case Comerc. și Autorit. 600 lei
„ Magistrați și Avocați fără supl. 400 „
8 luni prețul de sus pe jumătate

APARE ODATA PE SAPTAMANA

In lunile Iulie și August
apare odată la 2 săptămâni

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția și Administrația
București, Arta, 5 și Rahovei, 5
Lângă Palatul Justiției
— TELEFON 13/29 —

Salvați Justiția!

Mizeria Magistraturei este criminalizarea și distrugerea Societății, pentru că, dacă toate puterile statului emană dela națiune, toată puterea națiunii emană dela justiție.

Este imoral ca veniturile Ministerului de justiție să nu se întrebuițeze numai la justiție. Puneți birul general al justiției, pentru că justiția nu este numai a împăraților, ea este a tuturor cetățenilor.

CURIERUL JUDICIAR

SUMAR

— Drept vechiu Românesc: Pravila lui Alexandru cel Bun, de d-l profesor S. G. Longinescu;

— Examenul de capacitate și selecțiunea în magistratură, de d-l Nic. N. Panu, magistrat.

JURISPRUDENTĂ:

— Curtea de Casație s. u.: *Ion Ionescu cu Eforta Spitalelor Civile* (Contract de închiriere, Imobile aparținând instituțiilor de binefacere. Contract început la 23 Aprilie 1920 și suspendat prin prelungirea acordată de decretul-lege No. 1420/920. In ce condițiuni este menținut dreptul de reziliere prin legea din 14 Aprilie 1922), cu o Notă;— Curtea de Casație s. I: *Ing. Ion G. Athanasie cu Beno Spothem ș. a.* (Vânzare silită. Adjudecare Dacă se poate anula pe calea acțiunii principale? Art. 559, 449 și 735 pr. civ.);— Idem s. II: *Marița C. Zavu, recurentă* (Dacă cu ocazia judecării opoziției făcute de inculpat care lipsește în ziua judecării se poate lua act de declarațiunea reclamantului că s'a împăcat și deci acțiunea publică este stinsă? Art. 82 din legea jud. de ocale);— Idem: *Paul St. Dumitrescu, inculpat* (Insultă adusă unui membru al consiliului județean. Dacă poate fi considerat funcționar public? Art. 182, 299 și 300 c. p.);— Idem s. III: *Stere N. Vasilescu cu Ministerul de interne* (Funcționar polițienesc provizoriu. Nestabilitate. Revocarea sa e lăsată la aprecierea ministrului. Art. 1 și 2 din legea măsurilor excepționale din 4 Ianuarie 1917 și legea din 19 Aprilie 1921);— Curtea de apel Iași s. I: *Alice Nanu și soțul cu Ministerul de război și cel de interne* (Fapte de război. Despăuburi de război. Daune. Responsabilitatea Statului. Decretele-legi No. 3975/918, 1656/919, art. 998 c. civ. și art. 327 pr. civ.), cu o Notă de d-l profesor Al. Cerban;

DREPT VECHIU ROMÂNESC:

PRAVILA LUI ALEXANDRU CEL BUN

Introducere

Am arătat în 1908 izvoarele *Dreptului Românesc* din Moldova, din Muntenia și din România¹⁾.

Tot atunci, vorbind de dinastia noastră de azi, în vremea domniei căreia se redobândise Dobrogea, spuneam, că are mâna norocoasă și, că „după cum a reîntregit țara lui Mircea cel Bătrân, voind Dumnezeu, va reîntregi și țara lui Ștefan cel Mare și Dacia lui Traian!”²⁾

Azi, fiindcă de la 1918 și Dacia mănoasă (*Dacia felix*) a fost aproape deplin reîntregită, trebuie să arătăm izvoarele *Dreptului Românesc* din România Mare. De aceea, la izvoarele de mai înainte vom adăuga și pe acelea din Transilvania de după năvălirea Ungurilor, adică Dreptul Maghiar, din Bucovina de după 1775, adică Dreptul Austriac și din Basarabia de după 1812, adică Dreptul Rusesc³⁾.

In ce privește *Vechiul Drept Românesc*, fiindcă urme de ale lui se găsesc și în felurile noastre documente, de aceea și cu ajutorul acestor documente el poate fi reîntrupat și înviat.

O astfel de lucrare însă nu este ușoară!

Se știe, că multe din documentele noastre au pierit pentru totdeauna „din a vremilor întâmplări, fiind bejenii, înstreinări, prădăciunii i pustiiri”⁴⁾.

1) *Istoria Dreptului Românesc*, p. 10-16, 133-136, 139, 331 și 368.2) *Ibidem*, p. 367, No. 409.3) Cf. I. Peretz, *Curs de Istoria Dreptului Român*, 1915 p. 585 și 600 — V. Onișor, *Istoria Dreptului Român*, 1921 p. 5.4) Adronachi Donici, *Adunare cuprinzătoare în scurt din cărțile împărăteștilor pravile*, Iași, 1814, Titlul IX, § 23 p. 32.

Dar, afară de aceasta, chiar documentele, care au mai rămas, nu sunt toate adunate, ci destul de multe sunt și azi împrăștiate, precum odinioară erau împrăștiate și oasele legendarului nostru Făt Frumos, după ce fusese răpus de vrăjmașii lui! De aceea:

Mai întâi va trebui, ca toate documentele rămase să fie adunate. Dar, după cum oasele și osicioarele lui Făt Frumos au fost adunate sau de mama lui, sau de iubita lui, adică de cineva, care avea dragoste adâncă și statornică pentru el, tot așa și documentele noastre trebuie să fie adunate de acei, care sunt însuflețiți de o dragoste la fel pentru trecutul nostru!

Apoi, după cum s'a adus apă vie și apă moartă, de unde se bat munții cei mari în capete, și cu apa moartă s'a stropit oasele lui Făt Frumos, ca să recapete trup, iar cu apa vie i s'a stropit trupul, ca să învieze, tot așa va trebui, ca de la învățații cei mari, care și-au bătut capul cu vremile trecute, să luăm metodele lor de reconstruire și evocare a acelor vremi și să le întrebuițăm, ca să reîntrupăm și să înviem *Vechiul Drept Românesc* din toate rămășițele lui!

O cestiune însemnată din acest drept este următoarea: Pravila lui Alexandru cel Bun avut-a ființă, ori ba?

Se știe, că unii scriitori sunt de părere, că această lege a avut ființă, pe când alții sunt potrivnici acestei păreri.

Din 1908 noi am îmbrățișat părerea cea dintâi și atât atunci, cât și în 1909 și 1912 am adus în sprijinul ei dovezi, care reeșau din documentele ajunse la cunoștința noastră.⁵⁾

Fiindcă dela 1912 încoace am luat cunoștință atât de Documentele lui Ștefan cel Mare, publicate în 1913,⁶⁾ cât și de alte documente și fiindcă azi împrejurările (închiderea Universității din pricina mișcărilor studențești) ne îngăduie din nou să ne îndeletnicim cu *Vechiul Drept Românesc*, de aceea, deși nu toate documentele sunt publicate, totuș reluăm cercetările privitoare la Pravila lui Alexandru cel Bun.

CAP. I

Scriitorii, care ne încredințează, că Pravila lui Alexandru cel Bun n'a avut ființă, argumentează astfel: 1) Fiindcă documentele și cronicarii noștri de dinainte de Cantemir nu vorbesc de alcătuirea unei pravile de Alexandru cel Bun, de aci urmează, că o pravilă a acestui Domn, n'a avut ființă. 2) Fiindcă documentele noastre de dinainte de tipărirea Pravi-

lei lui Vasile Lupu din 1646 nu pomenesc de aplicarea vreunei legi în Moldova, de aci urmează de asemenea, că pravila lui Alexandru cel Bun n'a avut ființă.

Impotriva celui dintâi argument răspundem: Fiindcă până la Cantemir atât cronicarii noștri, care au scris despre domniile lui Alexandru cel Bun și a lui Vasile Lupu, cât și documentele nu vorbesc nici de alcătuirea vreunei pravile de Alexandru cel Bun și nici de alcătuirea vreunei pravile de Vasile Lupu, ar trebui, ca scriitorii de mai sus din aceeaș tăcere să scoată aceeaș încheere și anume, că atât pravila lui Alexandru cel Bun, cât și pravila lui Vasile Lupu n'au avut ființă! — Inșă, fiindcă pravila lui Vasile Lupu a ajuns până la noi, de aceea ei nu scot o astfel de încheere. Aceasta ne învederează, că adevăratul argument împotriva părerii, că pravila lui Alexandru cel Bun a avut ființă, nu-i tăcerea cronicarilor și a documentelor, ci faptul, că ean'a ajuns până la noi. Dar, din împrejurarea, că un lucru oarecare n'a ajuns până la noi, nu se poate scoate încheerea, că acel lucru n'a existat niciodată: Nici legea celor 12 table n'a ajuns până la noi și totuși nimeni n'a susținut, că această lege n'a avut ființă!

Impotriva argumentului de al doilea glăsuesc următoarele documente:

1) *Târgul de jos (Roman), 30 Septembrie 1445.* ⁷⁾ Voevodul Ștefan III spune, că dăruiește mitropolitului Kir Calist al Romanului pe robul Pașcu, unul din Tătarii domnești de la Cetatea Neamțului, că mitropolitul e îndrituit, ca la moartea sa, sau să lase bisericii pe Tătar, sau să-l dea cuiva, sau să-l desrobească și că, Tătarul, dacă va fi desorbit, „unde va viețui în pământul nostru, acolo să viețuiească slobod după *Zacon-ul valah*; iar despre robie nimeni să nu cuteze să-i pomenească și să nu poată să-l ducă“.

2) *Suceava 8 Februarie 1470.* ⁸⁾ Ștefan cel Mare spune, că Tătarul Oană, rob domnesc, și copiii săi, care fugiseră din Moldova în țara leșească, pot să se întoarcă înapoi în Moldova, că sunt iertați de robie pentru totdeauna și nu vor fi robiți din nou și că să șează în Moldova slobodi și în bună voie și fără nici o siluire: „Cum șed și trăiesc în țara noastră toți *Valahii* după *Zacon-ul lor valah*, tot așa să fie și el și copiii săi și să trăiască după acel *Zacon* și obiceiul în țara domniei mele și să nu dea și să nu plătească nici o dată nimic după dreptul robilor și al Tătărilor, nici colade sau dajdie să nu plătească vre unui boer al lor, la care ar trăi; iar dacă cineva s'ar jelui împotriva lor, pentru orice lucru, fie pentru vre un lucru mare, fie măcar pentru unul mic, ei să nu plătească nici o ajutorință mai mult, ci să plătească după *Zacon-ul valah*, cum e *Zacon-ul valah*, iar mai mult decât atât nimic nimănui să nu dea și să nu plătească, ci să trăiască în țara noastră după *Zacon-ul valah*. Iar cine va voi să-l tragă din nou în robie, pe el sau pe copiii lui, împotriva acestei cărți a noastre, acela va simți asupra sa marea pedeapsă și urgie a domniei mele“.

5) *Istoria Dreptului Românesc*, 1908 p. 17-29, 136-199, *Pravila lui Vasile Lupu și Prosper Farinaccius*, 1909, p. 6-34, *Legi vechi românești și izvoarele lor*, Vol. I, 1912, p. G-J, O-R.

6) Ioan Bogdan, *Documentele lui Ștefan cel Mare*, 1913, Vol. I și II.

7) Melchisedek, *Cronica Romanului*, partea I, 1874, p. 112-113. — Cf. I. Bogdan, l. c. Vol. I, p. 141.

8) I. Bogdan, l. c., Vol. I, p. 140-142.

3) *Vaslui, 26 August 1474.*⁹⁾ Ștefan cel Mare spune : „Deci am căutat și am judecat cu boierii și i-am dat lui Ivanco și fraților lui, precum e drept și *Zacon*, după obicei, să vie Ivan însuș cu 24 de jurători și să jure împreună cu ei, că Ivan și cu frații săi sunt nepoți lui Cupcici, după mama lor, și că deci Marușcăi și lui Mihno tot nepoți le sunt... au pierdut Ivan și cu frații săi față de tot *Zacon-ul* cel drept“.

4) *Tratatul din 3 Iunie 1595, încheiat între Sigismund Bathory și Ștefan Răzvan*, spune¹⁰⁾, că Domnul Moldovei „causas etiam Boeronum juste et legitime secundum *antiquam Regni illius legem* et consuetudinem dijudicet et dirimat... Causae ibidem omnes secundum *veterem legem* et consuetudinem *Regni patriosque ritus* in praesentia iudicum ordinariorum inchoentur et moveantur“.

5) *Iași 30 Aprilie 1607.*¹¹⁾ Simion Moghilă spune : „Deci Domnia mea și cu al nostru sfat, judecat-am lor cu drept județ, după *Zacon-ul țării* și am văzut lor direase și ispisoace, ce au avut mai sus scrisa Nastea, cneaghina lui Macri armașul, de la răposatul frate al domniei mele Eremia Moghilă Vodă; și îi iaste ei cumpăratură și uricită de 7 ani și nimeni din ei până acum n'au pârât, până când a fost viu bărbatul ei, Macri armaș. Și așa Marica, fata lui Bainschie și fiul lui Gavril și Mărica Hăsăneasa, ei au rămas din tot al nostru *Zacon*; iar Nastea, cneaghina lui Macri armașul, dânsa s'a îndreptat“.

6) *Iași, 22 Septembrie 1609*¹²⁾. Constantin Moghilă zice : „Deci Domnia mea cu tot sfatul Domniei mele judecat-am lor după *zacon-ul țării* și am aflat, cum îi este dreaptă cumpăratura bărbatului său mai sus scris, răposatului Macri armaș...; am îndreptat pe cneaghina Nastea Macrioaie...; iar Iurașcu Dracea, el a rămas din tot *zacon-ul*“.

7) *4 Iunie 1619*¹³⁾. Gașpar Vodă spune : „și i-am judecat după *legea țării* și am aflat, ca să întorcă Marmure banii, ce ar fi dat pe această moșie întru mâinile lui Andrei, feciorul Ilișoaei șatrar și Marmure s'au îndreptat, iar Andrei au rămas după *legea țării*“.

8) *6 Martie 1623*¹⁴⁾. Ștefan Vodă zice : „Drept aceia Domnia Mè am judecat după *legea țării*, să giure Gabăr cu 24 lude, cum n'au vândut acei oameni, ce scriu mai sus, nici la câmp, nici la baltă; și au giurat 24 oameni în episcopie în Huș(i), precum sînt scriși anume, și s'au îndreptat... Iar Gligore Ureche a rămas din toată giudecata“.

9) *Iași, 21 Decembrie 1630*¹⁵⁾. Moise Moghilă spune : „Deci Domnia mea și cu tot svatul domniei mele, aicea nu le-am putut rümpe *leagea*, ce le-am făcut cartea domniei mele la slugile domniei mele...; ca să socotească, cum vor găsi ei cu sufletele lor și cu oameni bun(i). Deci, ei cu mulți oameni buni și preuși și slugi domnești au găsit, că acea prisacă cu poame și cu tot venitul ei... aceaia o au descălecat și o au curățit și o au făcut Ștefan Bechea cu fâmeia sa și cu feciorii lor din loc de pădure întreg, cum au scris carte de la acei oameni buni dela toți cu sufletele lor la domnia mea și la tot svatul nostru, că nu iaste cum păreaște Procopie călugărul cu sora lui Protasia. Deci sluga noastră, Ștefan Bechea s'au îndreptat dinaintea domniei mele și a tot svatul nostru...;

iară Procopie călugărul cu sora lui Protasia au rămas din toată *leagea țării*“.

10) *Iași, Februarie 1634*¹⁶⁾. Moisi Moghilă zice : „Deci noi cu al nostru sfatu am dat pe Stratulat și pe Iurașco și oamenii lor, cum ca să aibă a giură cu 12 oameni buni, cum n'au vândut ei acea de mai sus scrisă parte de ocină, ce au pus'o zălog. Apoi Stratulat cu Iurașco și răziașii lor n'au putut ei să giure, ce au rămas denaintea noastră și den toată *leagea țării*; iară Postolache cu fâmeia lui Sora s'au îndreptat denaintea noastră“.

11) *Iași, Februarie 1634*¹⁷⁾. Moisi Moghilă spune : „Deci noi cu tot sfatul nostru am socotit după *leage* și am dat pe Stratulat și pe Iurașco și pe toți(i) răziașii lor, cum ca să aducă 12 oameni buni ca să giure pe sfinta evanghelie, vându'tau ei acea a treia parte ce au pus'o zălog. Deci Stratulat cu Iurașco și cu răziașii lor n'au putut ei să giure, ce au rămas de giudecată; iară Postolache și cu fâmeia lui Sora s'au îndreptat înaintea noastră... Iară după aceia gâlceavă a lor s'au sculat Postolache împreună cu Stratulat și s'au împăcat“.

12) *Iași, 8 Aprilie 1635*¹⁸⁾. Vasile Lupu zice : „Deci domnia noastră împreună cu arhierii noștri și cu toți boierii am cercetat și am aflat, cum că acel loc de molară și acel loc de prisacă cu nedreptate s'au luat dela călugării dela mănăstirea Agapia; iar călugării dela mănăstirea Golăe au rămas din toată *legea țării*, iar călugării dela mănăstirea Agapia s'au îndreptat înaintea noastră“.

13) *Iași, 28 Iunie 1635*¹⁹⁾. Vasile Lupu spune : „Deci domnia mea și cu tot sfatul domnesc, le-am aflat lor județ... și am ales domnia mea pe boerii noștri... și i-am trimes pe ei acolo, ca să aleagă cu oameni buni și bătrâni, de prin prejur, megieși, pe unde vor afla cu acei oameni buni, că este hotarul acelei seliști Ruscanii și pe unde lovește; deci boerii noștri mai sus scriși au strâns acolo oameni buni și bătrâni și slugi domnești și i-au întrebat pe ei de rândul acelu hotar și au ales 12 oameni buni și slugi domnești și preoți și diaconi și vrând a le pune și brazde în capul lor, ca să spue ei cu ale lor suflete, pe unde este hotarul acelei seliște și pe unde s'a hotărât în zilele Radului Vodă; iar acei oameni buni n'au vrut ia să brazde pe capetele lor și au spus drept, cum că nu ajunge hotarul acelei seliște Ruscani la valea Plotoniței, căci că s'a aflat și uric, ce a avut Târgul Frumos dela bătrânul Ștefan Vodă, și seliștea Plotonița în rădiu cu valea ei n'a fost dată lui Tănasă dvornic de nici un domn, și el să nu aibă nici o treabă cu Plotonița. Și așa a rămas Tanasie dvornic dinaintea noastră și din tot *zacon-ul*; iară călugării dela mănăstirea Hangului s'au îndreptat“.

14) *Iași, 4 August 1636*²⁰⁾. Vasile Lupu zice : „Deci domnia mea socotit'am și cu tot svatul domniei mele, după *leagea țării* pre direase ce au avut. Rămas'au sluga domniei mele, Ursul, pre Ghearghiț den toată *leagea țării*“.

15) *Iași, 3 Noembrie 1636*²¹⁾. Vasile Lupu spune : „Adec(ă) s'au pârât de față înaintea domniei mele... pentru patruzeci de galbeni, ce au plătit Toader diiacul pentru dajdea lor, și doi boi, șease ilișe. Cum au

9) I. Bogdan, I. c., Vol. I, p. 191.

10) Hurmuzachi, *Documente*, Vol. III, p. 474.

11) G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. IX (1914) p. 75 și 76

12) Ghibănescu, I. c. Vol. IX, p. 86 și 87.

13) G. Ghibănescu I. c. Vol. X (1915), p. 14.

14) G. Ghibănescu, I. c. *Ispisoace și zapise*, 1909, Vol. II, I, pag. 4.

15) G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, 1907, II, p. 85 și 86.

16) G. Ghibănescu, *Ispisoace și Zapise*, 1909, Vol. II, I, pag. 29.

17) G. Ghibănescu, I. c. p. 30 și 31.

18) G. Ghibănescu, I. c. p. 95.

19) G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, 1907, Vol. III, pagina 275—277.

20) G. Ghibănescu, *Ispisoace și Zapise*, 1909, Vol. I, I, p. 124.

21) G. Ghibănescu, I. c. p. 126.

arătat înaintea domniei mele și direase de păr(ă) și rămas dela Barnovski Vod(ă) și dela Alexandru Iliiaș Vod(ă), cum s'au aflat, că au plătit Toader diiacul toate aceale bucate pentru dânșii. Pent'r'aceaia domnia mea i-am judecat dup(ă) *leagea țării*.”

16) *Iași, 2 Martie 1641*²⁵⁾. Vasile Lupu zice: „Deci sluga noastră au mârșu acolo și cu mulți oameni buni și bătrâni și din pregiur meagiași, și au aflat cu a lor suflet, cum acea poiană cu acel vad de moară este a lui Dănilă cu frații lui direaptă de moșie, iar Catrina n'are nice o treabă, și precum au socotit, au făcut și mărturie. Deci Catrina, de câte au grăit, de toate au rămas dinaintea domniei mele, și den toată *leagea țării*, iară Danilă cu frații lui s'au îndireptat denaintea domniei mele.

17) *Iași, 20 Decembrie 1642*.²⁶⁾ Vasile Lupu spune: „De care lucru domnia mea și cu tot s'vatul domniei mele socotit'am pe *leage diriaptă* și am căutat la *pravilă*; deci cum scrie *pravila*, într'acela chip ș'am judecat și noi... Alta mai cu diadinsu am socotit cum scrie *pravila*, cine are ficiori cu femeia sa și va muri unul dentru dânșii, au barbatul, au femeia, rămâne partea celui mortu ficiorilor; iară de să vor prileji să moară ficiorii pre urma părintelui său celui mort, rămâne partea ficiorilor toată pre mâna părintelui său celui ce rămâne viu pre iastă lume. Cu toți boiarii domniei mele socotit'am și am căutat la *pravilă* și am aflatu întraeasta chip, cum mai sus scrie și am judecat pre *leage diriaptă*... Iar di are fi și bucate de față de acealia ce au rămas pre urma giupăneșei, *liagia* și *pravila* nu lasă pre rudă nice la bucate, nice la ocine, căce au avut cuconi împreună și au vis o vriame multă într'un loc. Pent'r'aceaia de s'are prilegi și ud-misale stolnicului moarte și vor vria rudele giupăneșei Eftimiei, ca să s'apuce de acele ocine, aimintrelia nu aflăm să încapă, până nu vor face plată deplin oamenilor dumisale, pre ce să vă afla, că au chieituit dumnealui, di au făcut din pașiște curți cu pivnițe de piatră și cu alte namestii, căce în nediajdia ficiorilor săi, carii i-au luat Dumnezău, au pus aiastă cheltuială. Pent'r'aceaia au rămas rudele giupăneșei Eftimiei stolniceșei din toata *liagia*; iar boiarenul domniei mele credincios Toma, stolnicul cel mare, s'au îndireptat pre acest județ, ce s'au socotit cu *pravila* și cu divanul”.

18) *Iași 15 April 1644*.²⁴⁾ Vasile Lupu zice: „Au venit înaintea noastră... Gavrilaš Talpă, biv postelnic, și fratele său Dumitrașco Talpă, portar, și s'au pârât... cu... Toma vel stolnic pentiu o seliște anume Lăslăoanii... zicând ai noștrii boiari mai sus scriși, cum este a lor acea seliște, dreaptă ocină și moșie și le împresoară lor... Toma vel stolnic cu puterea sa. Iar al nostru credincios boiarin astfel au arătat..., cum el a cumpărat acea seliște de la fratele celor boiari mai sus scriși, dela Lupul Talpă, biv cupar, și a arătat și direase de cumpărătură. Iar ei astfel au arătat, când a vândut fratele lor cea seliște, ei n'au știut nimine. Deci Domnia mea și tot al nostru sfat am judecat lor și astfel le-am aflat lor *Zacon* drept, după *Zaconu-l țării*, cum să aibă a stăpâni ai noștri boieri mai sus scriși Gavrilaš Talpă și Dumitrașco singuri părțile lor, cât lor li se vor veni din acea siliște Lăslăoanii”.

Cel dintâi din documentele de mai sus este din anul 1445, adică 12 ani după moartea lui Alexandru cel Bun.

Cele șapte documente din urmă (No. 12—No. 18), deși sunt din anii 1635, 1636, 1641, 1642 și 1644, adică din vremea lui Vasile Lupu, totuș ele sunt de dinainte de tipărirea *Pravilei* din 1646 a acestui Domn. Cel mai nou, acel din 1644, e cu 2 ani înainte, iar cel mai vechiu e cu 11 ani înainte de tipărirea acelei *Pravile*²⁵⁾.

În acelea din documentele de mai sus, al căror original este slavon, am păstrat în tălmăcirea românească vorbele *zacon*, *Valah* și *valah*.

Se știe, că vorba *zacon* însemnează *lege*. Așa d. p. Neculai Costin, vorbind despre cruciați (crijați), zice²⁶⁾: „acest *zacon* sau *lege* a crijacilor”, „au scos *zaconului* sau *legei nemțești* întărire”, „împotriva *legei* sau *zaconului* său”²⁷⁾.

Se știe de asemenea, că vorbele *Valah* și *valah*, atât în Moldova, cât și în Muntenia, însemnează *Român*, *românesc*, iar nu *Moldovean*, *moldovenesc* și nici *Muntean*, *munteneșc*. Se zice limbă *moldovenească*, limbă *muntenească*; *Basarabeni* chiar și azi spun, că grăiesc *moldovenește*. Totuși Vasile Lupu, atât în Titlul cât și în Prefața *Pravilei* sale, spune, că aceasta e tălmăcită din grecește „pre *limba românească*”, iar nu pre *limba moldovenească*. Deasemenea Matei Basarab, în Prefața *Pravilei* de la Govora, zice „*Pravilă pre limba rumânească*”, precum și în Titlul și Prefața *Pravilei* celei mari (Indireptarea legii) zice „depre Elinește pe *limba Rumânească*”, „depre *Limba Elinească* pre *limba proastă rumânească*”, iar nu pre limbă *muntenească*.

Din cuprinsul celor două dintâi documente de mai sus se vede, că *unul* și *acelaș* *zacon* *valah*—*lege românească*²⁸⁾ era în vigoare în Moldova, atât la 1445, adică 12 ani după moartea lui Alexandru cel Bun, cât și la 1470, pe vremea lui Ștefan cel Mare. De aci urmează, că în această țară, cu 200 de ani înainte de *Pravila* lui Vasile Lupu, avea ființă o *lege românească*.

25) Chiar dacă s'ar lăsa la o parte aceste șapte documente, totuș din celelalte unsprezece documente se scoate aceeaș fecheere!

26) *Letopiseși*, I, p. 385.

27) Cf. I. Peretz, *Zaconicul lui Ștefan Dușan*, 1905, Titlul (p. 9) și §§ 11, 15, 31, 34, 42, 63, 65, 68, 84, 89, 124, 152, 154, 186, 187, 194, unde *zacon* e tălmăcit prin *lege*. G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. II p. 57, Vol. III, p. 277 și Vol. IX, p. 76 și 87. — Dar, după cum vorba *lege* are uneori și înțelesul de *judecată* și de *hotărîre* (v. *Legi vechi românești și izvoarele lor*, Vol. I-Index, V-o *lege*, c. și d. pag. 390), tot așa și vorba *zacon* are uneori acelaș înțeles de *judecată* și de *hotărîre* (v. I. Bogdan *Documentele lui Ștefan cel Mare*, Vol. I, p. 190, documentul din 17 April 1480 și p. 258, documentul din 15 Octombrie 1481, Cf. G. Ghibănescu, *Surete și Izvoade*, Vol. II, p. 85: „rumpe leajea” (mai sus No. 9) și *Ispisoace și Zapise*, Vol. II. I, p. 76, Vol. II, 2, p. 1 și p. 57/58. — În sfârșit vorba *zacon* mai arată și o *lege specială*, un *privilegiu*, v. I. Bogdan, I. c., Vol. II, p. 261, documentul din 13 Martie 1458 privitor la privilegiile Brașovenilor.

28) Acel *Zacon valah* trebuie să fie în legătură cu *ius valachicum*. Atât numai, că acesta are un înțeles mai larg și cuprinde atât *legea românească*, cât și *obiceiul românesc*, *obiceiul pământului*.

22) G. Ghibănescu, I. c. p. 239.

23) G. Ghibănescu, I. c., Vol. II, 2 (1910), p. 32—34.

24) G. Ghibănescu, I. c., Vol. 2, p. 57 și 58.

Din cuprinsul celorlalte 16 documente următoare se vede, că în răstimpul de la 1474 și până la 1644 erau în vigoare în Moldova un *zacon*=*lege* (No. 3, 5 și 13), o *antiqua lex*, *vetus lex*=*lege veche* (No. 4), *zaconul țării*=*legea țării* (No. 5 și 6), *legea țării* (No. 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16 și 18), o *lege* (No. 11), o *lege direaptă* (No. 17), o *pravilă* (No. 17). De aci urmează deasemenea, că din vremea lui Ștefan cel Mare și până cu doi ani înainte de tipărirea Pravilei lui Vasile Lupu aveau ființă în Moldova aceste legi.

Credem, că toate aceste legi, precum și legea românească de mai sus nu sunt de cât una și aceeași lege, și anume *legea țării*. În adevăr:

În șase din cele 18 documente de mai sus *acelaș* mijloc de dovadă și anume acela prin jurători, este încuviințat pe temeiul sau al unui *zacon* (No. 3 și 13) sau al unei *legi* (No. 11), sau al *legii țării* (No. 8, 9, 10 și 16). De aci urmează, că în aceste șase documente avem de a face cu una și aceeași lege, cu *legea țării*²⁹⁾.

Din documentele No. 5 și 6 se vede, că *zaconul țării* e numit și numai *zacon*. Deci, se poate, ca și în celelalte documente, unde se pomeneste numai de un *zacon*, de o lege, să fie vorba tot de *zaconul țării*, de *legea țării*.

Din documentul No. 17 se vede, că *legea*, *pravila*, *legea direaptă* deasemenea sunt una și aceeași lege. Și, fiindcă în cazurile de mai sus *legea* (No. 11), *zaconul* (No. 3, 13, 5 și 6) sunt tot una cu *legea țării*, deasemenea se poate, ca și *legea*, *pravila*, din documentul No. 17 să fie tot *legea țării*.

În Moldova o *lege a țării* este o *lege românească*, după cum și o *lege românească* din Moldova este o *lege a țării*. Deci, *legea românească* de mai sus poate fi tot una cu *legea țării*.

Antiqua lex, *vetus lex*=*legea veche*, de care vorbește documentul No. 4, care era în vigoare în Moldova în 1595 și care trebuia să se aplice și de la 1595 încoace, poate să fie tot una cu *legea românească* de mai sus, care era în vigoare cel puțin de la 1445: De atunci și până la 1595, sunt 150 de ani. Dacă *legea românească* era în vigoare și la 1595, ea putea cu drept cuvânt, ca după o aplicare de 150 de ani, să fie numită *legea veche*. Deci, aceasta nu-i decât tot *legea țării*.

Iată deci, că în toate cele 18 documente avem de a face cu o singură *lege*. — Tradiția, care ajunsese până la Cantemir, spune deasemenea, că înainte de Pravila lui Vasile Lupu a avut

ființă în Moldova numai o singură lege, iar nu mai multe!

Am văzut, că această *lege* într'unul din documentele de mai sus (No. 17) este numită chiar *pravilă*. — Miron Costin, vorbind de Alexandru Vodă (fiul lui Iliș Vodă), care a domnit de la 1620 până la 1622, spune³⁰⁾: „La începutul domniei sale, oblicind de moartea lui Gașpar Vodă, că au fost pricina Șeptelici Hatmanul și Goia Postelnicul, îndată i-au omorât...; și cu *lege direaptă* le-au făcut acea pedeapsă; numai, munca ce au făcut femeelor lor și mamei lui Șeptelici, pentru avuție, aceea au fost peste *pravilă*; că pre *lege direaptă* nice fecior pentru fapta tătânesău, nice tatăl pentru fapta feciorului de vârstă nu-i platnic!“. Pentru ca Miron Costin să poată zice, că *acea* torturare a fost *peste pravilă*, trebuia, ca pe vremea lui Alexandru Vodă, adică tot înainte de 1646, să fi avut ființă în Moldova o *pravilă*!

Acuma, dacă, începând după 12 ani de la moartea lui Alexandru cel Bun, a avut ființă în Moldova o lege, e firesc să ne întrebăm, a cui poate fi *acea* lege?

Fiindcă până la 1445, eând se vorbește de *legea românească*, nu trecuseră de cât 12 ani dela moartea lui Alexandru cel Bun și fiindcă tradiția chiar, prin gura lui Cantemir, nu spune, că înainte de Vasile Lupu a mai fost vre o altă lege de cât *acea* a lui Alexandru cel Bun, de *acea* este de crezut, că a acestui Domn este *legea românească*, *legea țării*.

Cantemir mai spune, că pe vremea sa se aplica în Moldova legea lui Alexandru cel Bun: „*quo nunc Moldavia utitur*“³¹⁾.

În această privință am găsit până acum următorul document:

No. 19. Iași, 7 Noembrie, 1688³²⁾. Constantin Vodă Cantemir, tatăl scriitorului Cantemir, spune: „Și așea li-am ales domnia mea giudețul, ca s'afle Toma negușitorul 24 de oameni buni megieși de pen pregiur să ia cu sufletele sale, cum aceste zapise nu-s vândute, ce-s impresurare, și să-ș ție ocină pre acele direse; iar de nu va giura cu acei oameni, să giure ficiorii Roșcăi vornicul, cum cu adevărat au hotărât pre zapisele Iorgăi postelnicul, ce au cumpărat de la Fulger.... și au rămas Toma negușitorul din toată *liagia țării*“.

De aci se vede, că pentru curmarea pricinii s'a întrebuițat dovada prin jurători. Însă, în Pravila lui Vasile Lupu nicăieri nu-i vorba de jurători; pe când în legea lui Alexandru cel Bun era, după cum am văzut³³⁾, o rânduială pe temeiul căreia se putea întrebuița dovada

30) *Letopiseți*, Vol. I, p. 276.

31) Cantemir, *Descriptio Moldaviae*, cap. XI.

32) G. Ghidănescu, *Ispisoace și Zapise*, Vol. IV, 1, (1914) p. 141—143.

33) V. mai sus documentele No. 3, 8, 9, 10, 11, 13 și 16.

29) Despre aceeași lege este vorba în documentele din 3 Iunie 1619 (Ghidănescu, *Ispisoace și Zapise*, Vol. II, 1, p. 4), și din 4 August 1635 (*ibidem* p. 104).

prin jurători. Deci, la 1688, pe când scriitorul Cantemir era de 15 ani, adică pe vremea sa, în Moldova se aplica legea lui Alexandru cel Bun!

Așa dar, atât tradiția raportată de Cantemir, că a avut ființă o prăvilă a lui Alexandru cel Bun, cât și spusele lui, că această prăvilă se aplica în Moldova și pe vremea sa, sunt adevărate și de documente!

(Va urma).

S. G. Longinescu

EXAMENUL de CAPACITATE ȘI SELECȚIUNEA în MAGISTRATURĂ

Examenul de capacitate în magistratură creat cu ocaziunea legii jud. de ocoale a fostului ministru, d-l Toma Stelian la 1907, a fost una din condițiunile *sine qua non* ale recrutării și selecționării corpului judecătoresc din care urma să se aleagă noi judecători inamovibili.

Era pentru prima dată când se institua examenele pentru cariera de magistrat și era pentru prima oară când inamovibilitatea se întindea dela președinții de tribunale și la judecătorii de ocol.

Dela început ne simțim datorii a fixa unele date, care sper că trebuie să fie recunoscute ca exacte de către toți acei care se interesează de progresul acestei importante instituțiuni a Statului: Magistratura.

Felul compunerii comisiunilor examinatoare, cestiunile care formau obiectul tezelor, garanțiile de imparțialitate, publicitatea în *Monitorul Oficial* a tezelor celor reușiți, aflarea numelui candidatului numai după ce teza căpăta notele comisiunii, numărul cel mare de respinși încă dela lucrările scrise cari erau eliminatorii, toate aceste fapte ne îndrituiesc a semnala că examenele de capacitate astfel cum au fost create de d-l ministru T. Stelian și cum s'au urmat până la suspendarea lor erau unul din examenele serioase pe care un candidat insuficient pregătit cu greu l'ar fi putut suporta și trece.

Dorința d-lui T. Stelian ca selecțiunea prin examen să se opereze cât mai în grabă, a fost atât de mare în cât s'a văzut nevoit a institui o comisiune înainte chiar de cea din Octombrie 1908 după cum prevedea legea.

O comisiune extra-ordinară care a lucrat în Martie 1908.

Și cum legea d-lui T. Stelian nu prevedea nici un caz când cineva ar fi putut fi declarat inamovibil fără examenul de capacitate, în prima sesiune, alături de candidații din afară de magistratură, am văzut cu toți cum magistrați vechi, magistrați de carieră, unii chiar cu zece până la 15 ani vechime în gradul de judecător, s'au prezentat la tezele scrise, reușind în cea mai mare parte iar unii obținând note superioare pentru lucrările lor; cei mai mulți dintre aceștia intrunind și celelalte condițiuni ale legii au fost confirmați definitiv.

În acea epocă la 1908 am auzit pe mulți întrebându-se: bine, examen la judecătorii, dar cei dela tribunale de ce să nu dea și ei examen? „mai ales că alături de magistrați vechi se găseau și alții foarte mulți la tribunale cu vechimi cu mult mai mici decât a colegilor lor dela ocol“.

Departa de a face recenzia diferitelor justificări date de unii sau de alții, ne permitem a crede că ne obligativitatea examenului pentru tribunale nu se putea explica decât pentru motivele:

1. La 1908 judecătorii de tribunale rămăneau tot neinamovibili.

2. Selecțiunea prin examen și la tribunale urma să se opereze virtual prin *dispozițiunile art. 19 din legea jud. de ocoale care trimetea doi ani de zile la ocol dintre care unul la țară, pe orice candidat la președinție de tribunal*; și oricine își poate închipui cât de bine d-l T. Stelian știa că nu a existat și nu există magistrat care cum a terminat cei patru ani de grad să nu ceară președinție.

Datorită acestei admirabile dispozițiuni a legii am văzut cazuri când judecători de tribunale pătrunși de seriozitatea legii și intransigența ministrului, au dat examen de judecători de ocol pentru a nu fi expuși să se eternizeze toată viața în gradul de judecător.

Dar cestiunea examenului de capacitate ca factor de selecțiune, era privită de legiuitor și din alt punct de vedere cu mult mai important; astfel chiar d-l Toma Stelian în corpurile legiuitoare mai târziu a spus: „Eu am înțeles mai mult decât un examen, am înțeles un concurs de capacitate“ și în adevăr prin aceste cuvinte d-sa nu făcea altceva decât evidenția aceia ce de mult operase în fapt;

Astfel: I. Locurile cele bune se dădeau pe cât posibil în ordinea clasificării.

II. Un jude definitiv putea solicita locul unuia provizoriu cu destule șanse de reușită.

III. Un magistrat fără examen și neconfirmat nu putea avea drepturi egale cu cel cu examen, necum mai mari.

IV. Situațiunea magistratului căzut la examen sau fără a se prezenta de loc în acea epocă nu era de loc de invidiat; *mutat din loc în loc din cauza celor definitivari cari îi solicită ocolul* se găsea în alternativa foarte neplăcută, ori să demisioneze cum au făcut unii, ori să pună mâna serios pe carte sau să se refugieze pe la vre-un parchet unde nu se cerea examen, așteptând timpuri mai bune.

Consecuent acestor principii, selecțiunea prin examen se începuse, parte dintre primii clasificați începuseră să fie trecuți la oraș și o lumină de speranță că numai meritul și vechimea va deschide de aci înainte drumul, începuse să intre în sufletele magistraților care cu atâta entuziasm îmbrățișase legea d-lui Toma Stelian.

Severitatea principiului, selecțiunea prin examen din nenorocire nu a ținut mult, confirmarea unor judecători numai în baza vechimei, începerea de confirmări la tribunale fără nici un examen a făcut ca și printre judecători de ocoale, numărul celor cu examen să scadă foarte simțitor, astfel încă dela 1910 înainte tendința de a trece în tribunale cu orice preț a început ca să se observe rând pe rând. Magistrați cu de abia 5-6 ani în loc de a se prezenta la examen solicitau loc de jude de ședință, iar în urmă în acea calitate obțineau confirmarea.

Selecțiunea dar aproape se întrerupsese, deoarece nici la ocol mai mult de 40% dintre magistrați nu aveau examene date, iar magistrații care voiau să vie dela tribunal pentru ași face stagiul la ocol deveneau din ce în ce mai rari.

* * *

La 1913, prin desființarea art. 19 din legea jud. care consacra principiul rotații și în baza căruia, după cum am arătat, toți candidații la președinție urmau să dea examen, căci trebuiau să aibă 2 ani și la ocol, speranțele noilor evoluționiști au căpătat o formă foarte concretă: Piedica era înlăturată.

La ocol, la sat ca să facă zeci de mii de kilometri de ambulanță urma să rămâie băiatul văduvei care își dădu-se examenul, însă căruia nu-i venise încă rândul să treacă la tribunal; de ce era să mai rămână și cei cari puteau rămâne în tribunale și fără nici un examen!

Și în acest fel dispărând necesitatea pentru judecătorul de tribunal care nu a fost o singură zi la ocol necum la un ocol rural, ca să își facă stagiul de 2 ani, s'a simțit destul de bine și fără examenul de capacitate și a solicitat președenția mai ales dacă era și confirmat.

Datorită acestei îngăduinți a legii interesul pentru examenul de capacitate dispăruse cu totul: așa se explică de ce la 1908 găsim peste 180 de candidați înscriși numai pentru examene de judecător fără a mai socoti cel de stagiar, iar la 1915 găsim doar 5 candidați înscriși și aceștia toți în afară de magistratură?

Nu știm, dar bănuim că numărul cel mare de solicitanți, fără ca să aibă examen, la înaintări, pe de altă parte bunele oficii indeplinite de către magistrații cu examen, încă trebuie să fi fost unele din motivele cari a determinat pe distinsul consilier al Inaltei Curți, d-l C. Hamangiu, să preconizeze în scurtul timp cât a fost secretar general, ideia înființării examenului chiar până la Curtea de Apel; și ținem să se reție acest fapt că la 1918 când d-l Hamangiu preconiza aceste principii aproape nu exista la nici un tribunal din țară judecători de ședință cu titlu provizoriu cu un an și jumătate sau doi de vechime!!?

Conseintele desființării art. 19 din leg. jud. de oc. a creiat o situație foarte curioasă: magistrații cu examen eternizați o viață întreagă la ocol și chiar la sat, magistrații fără examen la tribunale și orașe.

Desfidem pe oricine ar putea să dovedească că a putut trece un singur moment prin mintea legiuitorului dela 1907 ca să facă din edificiul magistraturei două magistraturi, o magistratură urbană și o magistratură rurală.

Și acum după 13 ani dela creiarea examenului de capacitate, o mică privire retrospectivă ne poate da ideia exactă dacă examenul a fost sau nu util.

Admirabilele oficii făcute de către judecătorii cu examen, astăzi unii dintre ei Consilieri ai Curților de Apel, oficile însemnate a celor l'alți rămași în grade mai mici credem că nimeni cu dor adevărat, de buna propășire a acestei nobile instituții, care e magistratura, nimeni nu le poate ignora; dar numărul magistraților a crescut astăzi simțitor în timp ce numărul celor cu examen a rămas extrem de redus.

* * *

Și acum ne întrebăm? dacă în timpul când examenul a funcționat cu regularitate în fiecare an el a operat atât de puțin și incomplet selecțiunea, după cum am arătat, astăzi când el este suspendat, după cari criterii se vor deosebi magistrații cari știu în adevăr carte, de cei cari încă nu ne-au dat dovada cunoștințelor lor?

Dacă s'ar face o statistică s'ar constata o situație foarte curioasă: 95% dintre tinerii magistrați nu au examen; pe cine nu auzi vorbind de confirmare și de înaintare! De examen, nu vorbește aproape mai nimeni. Dacă nu există, de ce s'ar mai ocupa de el?

Acestea sunt motivele cari ne îndrituiesc să credem în umila noastră părere că numai modificarea cât mai neîntârziată a leg. de org. judecătorească ar putea aduce un temperament mai echitabil acestei situațiuni, stabilind pe lângă alte modificări necesare și pe următoarele:

1. Reînființarea examenului cu aceleași garanții de severitate ca și în primii ani ai înființării lui;

2. Reconstituirea tablourilor tuturor celor reușiți pentru a se vedea ce raport se poate stabili între vechimea, clasificarea și situațiunea pe care o au actualmente în magistratură.

3. Inscrierea din oficiu pe rând a tuturor magistraților până la gradul de judecător inclusiv cari nu au dat încă examen și pe cât posibil mai curând în raport cu vechimea să fie confirmați ca judecători inamovibili.

4. Excluderea de la înaintare la gradul de președinte a tuturor acelora cari nu au încă examenul trecut.

5. Înaintarea și complectarea vacanțelor mai ales la orașe și tribunale în ordinea clasificării.

6. Înaintările în ordinea vechimei, iar înlăturările de la înaintare să se facă prin proces-verbal motivat de care magistratul să fie obligat a lua cunoștință pentru a ști pe cât timp e întârziat de la înaintarea la care îi venea rândul și cari sunt învinuirile ce i se aduc pentru a ști ce situațiune îl așteaptă în caz de neîndreptare.

7. Afisarea tablourilor de vechime prin Monitorul Oficial la 1 Ianuarie al fiecărui an la Direcțiunea personalului din minister cum și în Anuarul magistraturei după cum se obișnuia în trecut cu vechimea în magistratură și vechimea în grad a fiecăruia.

8. Înaintarea unuia mai nou în locul altuia mai vechiu să nu se poată face decât în baza deliberării onor. Consiliu superior al magistraturei care motivând deciziunea va arăta și datele care au servit la evaluarea meritelor deosebite cum ar fi de exemplu: independență de caracter, aplicațiuni deosebite de sesizare, spirit juridic distins, publicațiuni juridice serioase, iar nu numai de reclamă pentru ași vedea numele în reviste, prestanță în societate și în exercițiul funcțiunei, etc., etc., etc.

9. Armonizarea dispoz. art. 18 din Leg. Jud. Oc. cu art. 140 din Leg. org. Judecătorească pentru a dispărea anomalia existentă după care pentru a ajunge Consilier de curte de Apel la Ocol își trebuie cel puțin 12 ani în fapt astăzi cel puțin 18-20, iar la Tribunale în 6 ani să poți obține gradul de Consilier Permanent de Curte de Apel¹⁾.

Respectându-se aceste dispozițiuni legale în primul rând va face ca magistrații cu vechime de câte 18-20 și mai bine de ani cari au iubit și s'au cununat cu această carieră, să renunțe la gândul despărțirii de ea, întrezărind și timpuri mai bune.

În al doilea rând eu cred că în mod firesc se va face și educațiunea conștiinței adevăratului magistrat, care trebuie să înțeleagă că cel dintâi act de dreptate pe care trebuie să-l facă în cariera sa, este dreptatea cu sine însuși și cu colegi săi.

Că e nedrept să solicite un loc pe cari nici vechimea nici merite extra ordinare nu te îndrituiesc ca să îl ceri uzurpând munca și meritele altuia; și că noțiunea de sprijin și protecțiune atât de explicabilă celui infirm și celui desmoștenit de soartă, e nedemnă de a fi apropiată de un magistrat care nu trebuie să cunoască de cât protecțiunea propriei sale munci, și a integrităței caracterului său, nefindu-i teamă de nimic și de nimeni.

NICOLAE N. PANCU

Jude Președinte, Ocolul București Rural

Pitești, 3 Decembrie 1922.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. U.

Audiența dela 15 Martie 1923

Președenția d-lui V. ROMNICEANU, Prim-președinte

Ioan Ionescu cu Eforia Spitalelor Civile

Decizia No. 1

Chirii. — Contract începând la 23 Aprilie 1920 și suspendat din cauza prelungirii din decretul-lege No. 1420 din 1920. — Dreptul de a-l rezilia acordat părților prin art. 1 alin. final din decretul-lege No. 1420/920. — În ce cazuri acest drept de reziliere se menține sub legea din 1922. — Aplicațiune la imobilele aparținând instituțiilor de binefacere.

Prin art. 4 din legea dela 14 Apr. 1922, se mențin toate dispozițiunile din legiuirile anterioare relative la chirii

1) Vezi art. nostru publicat în Tribuna Juridică No. 21 din 5 Iunie 1921.

întrucât nu ar fi contrarii acestei legi. Această menținere se aplică și dispozițiilor din decretul-lege No. 1420/1920, cari ar avea acest caracter.

Cauza de reziliere prevăzută de art. 1 alin. final din decretul-lege No. 1420/1920, cu privire la contractele a căror punere în executare era suspendată prin prelungirea din această legiuire, se aplică deci și sub imperiul legii din 1922, în cazurile când această lege prelungind din nou contractele, menține pe proprietar în aceeași imposibilitate de executare; — în caz contrar însă nu se mai aplică.

Prin art. 1 alin. VIII, legea din 1922, s'a ridicat pentru instituțiunile de binefacere piedica ce o aveau prin decretul-lege 1420/1920, de a executa contractele începând de la 23 Aprilie 1920 întrucât alin. VIII citat dispune că nu se mai prelungesc vechile contracte ale imobilelor acestor instituțiuni. închirierea lor urmând a se face dela această dată prin oficiile de închiriere.

Oficiile de închiriere însă neputând interveni, conform legii lor, decât în cazul când imobilele sunt libere, urmează prin urmare că, atunci când, ca în speță, un imobil al acestor instituțiuni a fost închiriat pe 5 ani cu începere dela 23 Aprilie 1920, iar contractul suspendat până la 23 Aprilie 1922, beneficiarul lui este în drept a cere, cu începere dela această dată, folosința imobilului, — nemai fiind nici o piedică pentru punerea lui în lucrare.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier V. Bossy, pe d-l avocat Em. Antonescu în dezvoltarea motivului de casare, pe d-l avocat Al. Cerban în combateri, pe d-l procuror general N. Procopescu în concluziuni pentru casare, și

Deliberând,

Asupra motivului de casare :

Exces de putere, violarea art. 4 din legea din 1922, privitoare la prelungirea contractelor de închiriere, greșită interpretare și aplicare a art. 1 alin. 4 din decretul-lege 1420/1920, în raport cu art. 1 alin. 8 din zisa lege din 1922.

«Curtea de trimetere recunoaște că imobilul ce am închiriat dela Eforie a devenit liber la 23 Aprilie st. v. 1922, și nu mai există nici un impediment pentru dânsa de a mi preda folosința; cu toate acestea Curtea refuză să tragă consecințele legale ce decurgeau din această recunoaștere și declară, din potrivă, că Eforia n'ar fi obligată să predea folosința imobilului închiriat, sub cuvânt că acțiunea introdusă de dânsa sub imperiul decretului-lege 1420/1920, este întemeiată pe o dispozițiune care n'a fost aprobată prin legea nouă și deci subsistă și astăzi.

«Judecând astfel Curtea de Galați săvârșește un invederat exces de putere și violează textele de lege vizate prin motivul de casare.

«In adevăr :

«Din cauza unei necesități sociale de a se prelungi închirierile existente, decretul-lege 1420/1920, a creiat o nouă cauză de rezoluțiune a contractelor, alta decât cele prevăzute în dreptul comun, aplicabilă numai contractelor a căror punere în executare era împiedicată de prelungirea închirierilor vechi. Această cauză nouă de reziliere fiind, deci, întemeiată pe neputința executării contractului nou, este evident că în caz când împiedicarea de a executa contractul încetează, dela sine încetează și dreptul de a cere rezilierea contractului.

«Legea din 1922 nu a mai prelungit contractele de închirierea imobilelor Eforiei. In consecință, înlăturându-se împiedicarea executării contractului nou, prin aceasta chiar legea a desființat de drept noua cauză de rezoluțiune creiată prin decretul-lege anterior.

«Mai mult, această lege din 1922 declară abrogată orice dispozițiuni contrarii din decretul anterior. Ori, dispozițiunea din art. 1 alin. 4 din decretul-lege 1420/1920, care prelungște toate vechile contracte, fără deosebire, și prin consecință suspendă executarea celor noi, este inconciliabilă cu dispozițiunea din art. 1 alin. 8 din legea din 1922. Ca atare, acțiunea în reziliere prevăzută de vechiul decret-lege, — și

aplicabilă numai contractelor a căror punere în executare este împiedicată de prelungirea închirierilor vechi — este și ea în contradicție cu noua lege, întrucât prin noua lege nu se mai prelungeste închirierea anterioară și ca atare este abrogată și cauza juridică pe care se întemeiază acțiunea Eforiei.

«Dealtfel decretul-lege 1420 suspendând executarea contractelor noi, până la Sf. Gheorghe 1922 (art. 1 alin. 3), adică pe un termen fix, nu se poate susține în mod serios, cum face Curtea de fond, că dispozițiunea privitoare la desființarea contractelor vechi, — care este corelativul prelungirii acestor contracte, — ar fi neabrogată și ar subsista, câtă vreme nu există un text formal și expres în această privință în legea cea nouă.»

Având în vedere deciziunea supusă recursului din care se constată că Eforia Spitalelor Civile din București având închiriată lui H. Bernstein și A. Aronovici o prăvălie din palatul său de pe Bulevardul Elisabeta No. 5 până la 23 Aprilie 1920, a încheiat în Septembrie 1919, în urma licitațiunei ce a avut loc, un contract cu recurentul de astăzi, Ioan Ionescu, prin care închiriază acestuia arăta prăvălie, pe termen de 5 ani, cu începere dela 23 Aprilie 1920, data expirării contractului vechilor chiriași. Că, posterior a intervenit decretul-lege 1420/1920, care a prelungit până la 23 Apr. 1922, toate contractele de locațiune cu termen de expirare înaintea acestei date, suspendând în același timp punerea în lucrare, pentru acest interval, a contractelor de locațiunece urmau să înceapă la 23 Aprilie 1920; Că tot acest decret-lege prin art. 1 alin. 4 a dat drept atât proprietarilor cât și chiriașilor că, dacă nu convin la această suspendare, să poată cere justiției rezilierea contractului care, din cauza prelungirii forțate a vechiului contract, nu a putut fi executat. Că, pe temeiul acestei dispozițiuni Eforia a introdus la 5 Aprilie 1921, sub imperiul decretului-lege 1420/1920, acțiune pentru rezilierea contractului încheiat la 1919 cu recurentul I. Ionescu. Că această acțiune judecată de Curtea de Apel din București, ca instanță de apel, a fost admisă prin deciziunea secției II-a cu No. 186/1922, însă, în urma recursului făcut de Ioan Ionescu, această înaltă Curte, prin deciziunea No. 908/1922, a casat menționata deciziune a Curții din București și a trimese afacerea spre a fi judecată din nou înaintea Curții de Apel din Galați; Că această din urmă Curte a rezolvat procesul în același sens ca și Curtea din București, iar Ioan Ionescu atacând cu recurs această din urmă deciziune și invocând același motiv de casare ca și în primul recurs, afacerea a venit, potrivit art. 65 din legea Curții de Casație, înaintea secțiunilor unite ale acestei Curți;

Având în vedere că Curtea de Apel din Galați pentru a admite acțiunea Eforiei și a declara reziliat contractul de închiriere a prăvăliei care a fost adjudecată asupra recurentului Ioan Ionescu în ziua de 19 Septembrie 1919, după ce constată impurjurările de fapt expuse mai sus, motivează că legea din 14 Aprilie 1922, privitoare la prelungirea contractelor de închiriere, sub imperiul căreia s'a judecat acțiunea Eforiei, nu cuprinde nici o dispozițiune care să reglementeze soarta contractelor care urmau să înceapă la 23 Aprilie 1920, dar a căror punere în lucrare a fost suspendată până la 23 Aprilie 1922;

Că deasemenea nu cuprinde vre-o dispozițiune care, direct sau indirect, să ridice dreptul formal recunoscut de decretul-lege No. 1420/1920, părților care au încheiat un asemenea contract, de a cere și obține rezilierea lui în caz când nu le-ar conveni suspendarea, așa că, motivează Curtea, dispozițiunea din menționatul decret, pe care se întemeiază acțiunea Eforiei, ne fiind contrară sau incompatibilă cu dispozițiunile legii noi din Apr. 1922, ea n'a fost abrogată, așa că subsistă și astăzi și

prin urmare Eforia este în drept să obțină rezilierea contractului cu I. Ionescu, indiferent dacă imobilul închiriat a devenit liber la 23 Aprilie 1922 și nu mai exista pentru dânsa nici un impediment de a preda folosința chiriașului I. Ionescu;

Considerând că este adevărat că art. 4 al legii dela 14 Aprilie 1922 menține toate dispozițiile din legile anterioare care nu s'au contrariat legii noi și, prin urmare, menține și dispozițiunea din decretul-lege No. 1420/920, relativă la suspendarea noilor contracte pentru tot timpul cât durează prelungirea forțată a vechilor contracte, deoarece acea dispozițiune nu este contrară cu dispozițiile legii noi;

Considerând însă că pentru instituțiunile de binefacere s'a ridicat prin art. 1 alin. 8 al legii din 1922, piedica ce ele aveau de a putea executa contractele noi, căci articolul dispune că nu se mai prelungesc contractele de închiriere ale imobilelor aparținând instituțiilor de binefacere care rămân sub regimul oficiilor de închiriere;

Că, prin urmare, dela Aprilie 1922 ne mai existând nici o împiedicare pentru Eforie de a executa un contract nou, ea nu mai poate avea nici dreptul de a cere rezilierea unui asemenea contract, căci acest drept fusese acordat proprietarului numai din cauza obligațiunii ce i se puse de lege de a prelungi forțat contractul vechi, obligațiune care dispărând, dispăre și o consecință firească și dreptul de a cere rezilierea contractului, pe care nu-l putea executa numai din cauza împiedicării legale ce i se puse;

Considerând că dacă imobilele instituțiilor de binefacere au rămas sub regimul oficiilor de închiriere, aceste oficii nu pot însă interveni decât în cazul când imobilele sunt libere, adică când nimeni nu are un titlu legal de folosință asupra lor. Că însă, cât timp imobilul este grevat de un contract de închiriere anterior acestei legi și care n'a fost desființat nici sub imperiul decretului-lege No. 1420/920, pe temeiul acestui decret și nici pe vre-un alt temei legal, sau prin convențiunea părților, nu există nici un impediment legal decurgând din dispozițiunea art. 1 alin. 8 al legii din Aprilie 1922 pentru ca proprietarul să și execute obligațiunea contractuală;

Că astfel fiind, deși dispoziția din decretul-lege No. 1420/920, de a cere rezilierea contractelor a căror suspendare a fost prevăzută de acel decret numai din cauza prelungirii vechilor contracte, n'a fost abrogată de legea nouă din Apr. 1922, aceasta însă se aplică numai imobilelor cu contracte prelungite, nu și acelor ale căror contracte vechi nu se mai prelungesc și ai căror proprietari sunt legați de un contract nou; în asemenea caz nu mai poate fi vorba de rezilierea contractului nou, întrucât aceasta era o consecință a impedimentului de a-l respecta, după cum s'a arătat mai sus, impediment ce nu mai există pentru instituțiunile de binefacere;

Că Curtea de Apel din Galați numai cu nesocotirea principiilor din textele sus citate a admis acțiunea Eforiei, așa că motivul de casare fiind întemeiat are a fi admis și deciziunea Curții are a fi casată cu trimetere la o altă Curte care va avea a se conforma dispozițiilor art. 65 din legea Curții de Casație.

Pentru aceste motive, Curtea casează etc.

NOTA. — In acelaș sens, Casație s. I, N. 125 din 12 Februarie 1923, unde însă executarea noului contract fiind suspendată și prin legea dela 14 Aprilie 1922, astfel că imposibilitatea de executare pentru proprietar fiind menținută, i s'a recunoscut dreptul de a cere rezilierea pe temeiul art. 1 alin. final din decretul-lege No. 1420/920 și sub imperiul legii din 1922. (N. R.)

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. I

Audiența dela 16 Mai 1922

Președenția d-lui GH. V. BUZDUGAN, Președinte

Ing. Ioan G. Anastasiu cu Beno Spothheim și alții

Deciziunea No. 480

Vânzare silită. — Adjudecare. — Recurs în casațiune. — Singura cale pentru anularea ordonanțelor de adjudecare. — Acțiune principală în nulitate admisă numai la adjudecări voluntare. — Art. 559, 449 și 735 pr. c.

Calea acordată de lege, tuturor celor interesați, pentru anularea unei ordonanțe de adjudecare dată cu ocaziunea unei vânzări imobiliare silită, fiind aceea a recursului în casațiune, prevăzută de art. 559 pr. c., urmează că, nu se poate admite în materie de urmărire imobiliară și nu se poate recunoaște părții, după alegerea sa, și calea unei acțiuni principale în nulitatea ordonanței, care se poate exercita numai cu ocaziunea unei adjudecări voluntare, sau esire din indiviziune, în caz de succesiune și aceasta tocmai pentru motivul că în aceste cazuri cei interesați nu au calea recursului. Nu se poate invoca pentru calea unei acțiuni principale în nulitate nici dispozițiunile art. 449 pr. c., cari privesc vânzările de bunuri mobiliare și acordă acțiunea principală numai în caz de fraudă, și nici disp. art. 735 pr. c., întrucât expunerea de motive asupra acestui articol confirmă că, în vânzările silită imobiliare nu există în general decât calea recursului în casațiune și numai când partea n'a avut putința de a cunoaște vânzarea, sau executarea ordonanței, făcută cu proceduri vicioase, va avea în primul caz calea contestațiunii la executarea ordonanței, iar în al doilea, dreptul la o acțiune principală în anulare.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Em. Miclescu, pe d-nii avocați Ulise Vasilescu și B. Cernea în desvoltarea motivelor de casare și pe d-nii avocați I. Micescu, F. Chefner și C. Țunescu în combateri și

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Inginer Ion G. Anastasiu, contra deciziei No. 91 din 3 Octombrie 1921, dată de Curtea de Apel secția II-a din Iași cu privire la anularea unei ordonanțe de adjudecare.

Având în vedere motivele de recurs, în cuprinderea următoare :

I. «Exces de putere, greșită interpretare și rea aplicațiune a art. 559 și 449 pr. civ. și violarea principiilor generale de drept în ceiace privește caracterul ordonanțelor de adjudecare și a căilor de atac împotriva lor.

«In adevăr Curtea de Apel secția II-a Iași, numai prin exces de putere și printr-o rea interpretare și rea aplicațiune a dispozițiilor art. 559 și 449 pr. civ. a respins apelul meu ca nefondat, zicând că o ordonanță de adjudecare nu se poate ataca în nulitate pe calea acțiunii principale și că singura cale de atac este numai recursul în casație, potrivit art. 559 pr. civ.

«Deși Curtea de Apel recunoaște că ordonanțele de adjudecare nu sunt hotărâri judecătorești, totuși ea pretinde că sunt asimilate ho.ă.ărilor judecătorești, ca și cum ar exista hotărâri pure și simple și hotărâri asimilate. Prin această interpretare a art. 559 pr. civ. se violează și principiile gene-

rale de drept, după care ordonanțele de adjudecare nu sunt hotărâri judecătorești, ci numai niște procese verbale care constată că s'au îndeplinit formalitățile cerute de lege pentru o vânzare silită; cu alte cuvinte au caracterul unor acte autentice de vânzare făcute sub auspiciile justiției și prin urmare pot fi atacate ca și acestea pe calea acțiunii principale și aceasta cu atât mai mult cu cât nicăieri legea nu spune că ordonanțele de adjudecare nu se pot ataca pe calea acțiunii principale, iar art. 559 pr. civ. spune că persoanele interesate «vor avea dreptul» să facă recurs în casație, fără ca aceasta să însemne excluderea unei alte căi, ci din contra, legiuitorul, prin această dispoziție nu a făcut altceva decât de a acorda, pe lângă căile ordinare de atac, o cale în plus, adică aceea a recursului în Casație ca fiind mai rapidă și mai expeditivă și având de efect a împiedeca executarea până la expirarea termenului recursului.

«In ceiace privește art. 449 pr. civ., invocat de mine pentru a dovedi că exista o acțiune principală în anulare și în materie mobilă, Curtea îl înlătură printr'o motivare nejuridică.

«In orice caz din moment ce Curtea recunoaște că motivele mele de nulitate le puteam invoca pe calea contestației la executare cu toate că eram decăzut din dreptul de a face recurs prin expirarea termenului de 40 de zile prevăzut de art. 559 pr. civ. și întrucât prin admiterea contestației s'ar fi ajuns la anularea ordonanței de adjudecare, implicit Curtea de Apel recunoaște că recursul nu este singura cale de atac împotriva ordonanțelor de adjudecare, dar că sunt mai multe căi și deci implicit și calea acțiunii principale, căci motivele de nulitate ale unui act sau chiar ale unei hotărâri judecătorești, dacă se pot invoca pe calea excepțională a contestației la executare în scopul de a se împiedeca executarea, cu atât mai mult ele pot fi invocate pe calea acțiunii principale, care este calea obișnuită.

«Există dar și o contradicție flagrantă în toată argumentarea Curței de Apel și un exces de putere când mi se respinge apelul ca nefondat».

II. «Exces de putere, greșită interpretare și rea aplicațiune a art. 735 și urm. pr. civilă.

«Am susținut înaintea Curții de Apel, că în orice caz, art. 735 pr. civ. al II îmi dă dreptul să invoc pe calea acțiunii principale nulitatea oricărui act de procedură care îmi cauzează o vătămare.

«Curtea de Apel, deși recunoaște că nulitatea actelor de procedură se pot ridica de partea vătămată și că ele se pot invoca pe căile legale, totuși Curtea pretinde că ele trebuiau invocate numai în ziua vânzării, sau înaintea Casației și refuză a admite că se pot invoca și pe calea acțiunii principale.

«Prin această interpretare, Curtea violează art. 735 și urm. pr. civ. și comite un exces de putere respingându mi apelul de nefondat».

III. «Exces de putere.

«Deși Curtea de Apel recunoaște că motivele de nulitate se pot invoca pe calea contestației la executare și deși constată în fapt că eram încă în drept de a uza de calea contestației la executare conform dreptului comun, de oarece în speță executarea nu se făcuse încă în momentul când s'a pronunțat Curtea și prin urmare motivele de nulitate nu erau acoperite, totuși Curtea respinge apelul meu ca nefondat.

«Or, prin aceasta Curtea comite un exces de putere, căci dacă Curtea a constatat că executarea nu se făcuse încă și că mai mă puteam plânge contra executării, nu putea să refuze examinarea acțiunii mele pe motivul că n'am intitulat o contestație, căci caracterul unei plângeri nu depinde de caracterul ce i-o dau părțile, ci de caracterizarea pe care i-o dă legea, înțemeindu-se pe scopul pe care îl urmărește reclamantul, căci în dreptul nostru nu există termeni sacramentali cari să lege justiția sau justițiabili.»

Având în vedere decizia atacată cu recurs din care rezultă că pentru realizarea unei creanțe, Casa de credit din Vaslui a urmărit și scos în vânzare un imobil din Vaslui strada Kogălniceanu No. 5, proprietatea debitorului D. Anastasiu, reprezentat prin moștenitorii săi, imobil care s'a adjudecat asupra lui Beno Spothheim, emițându-se de Tribunalul Vaslui ordonanța de adjudecare Nr. 247/919; că, în contra acestei ordonanțe,

rămasă definitivă dar neexecutată unul din moștenitorii debitorului urmărit, recurentul inginer Anastasiu, a introdus înaintea Tribunalului Vaslui, acțiune principală pentru anularea ei, pe motiv că nu a primit publicația de vânzare și pentru că nu s'a ținut supralicitare cu ocazia revinderii în comptul fostului adjudecator; — Că această acțiune a fost însă respinsă de ambele instanțe de fond și pentru a decide astfel, Curtea motivează că în contra ordonanțelor de adjudecare date în materie de urmărire silită imobiliară, nu există decât calea recursului în Casație conform art. 559 pr. civ., sau aceea a contestației la executarea acestor ordonanțe când vânzarea s'a făcut, fără ca procedura să fie îndeplinită, așa că acțiunea pe calea principală pentru anularea ordonanței în discuțiune, nu este admisibilă și urmează să fie respinsă; Că prin această soluțiune, se sustine de recurent, cum că Curtea ar fi nesocotit dispozițiunile art. 559, 449 și 735 pr. civ.;

Considerând că art. 559 pr. civ. prevede că, în contra ordonanței de adjudecare — date cu ocazia unei urmăriri silită imobiliare, toți cei interesați vor avea dreptul de recurs la casație în termenul aci arătat;

Că aceasta fiind calea acordată de lege pentru anularea unei astfel de ordonanțe ce s'ar fi dat cu călcare a unei forme de procedură, urmează că nu se poate admite, în materie de urmărire imobiliară și recunoaște părții, — după alegerea sa — și calea unei acțiuni principale, — în nulitatea ordonanței, — care se poate exercita numai cu ocazia unei adjudecări voluntare a unor imobile aparținând succesorilor, sau pentru eșire din indiviziune și aceasta tocmai pentru motivul că în aceste cazuri cei interesați n'au calea recursului în Casație; — Că tot asemenea, nu se poate invoca azi, prin analogie, dispozițiunile art. 449 pr. civ., căci această dispoziție privește exclusiv vânzările de bunuri mobiliare și acordă acțiunea în nulitate numai în mod excepțional, când vânzarea s'a făcut cu fraudă; — altfel, nici acțiunea principală în anulare, nici recurs în Casație;

Considerând că, expunerea de motive asupra art. 735 pr. civ. confirmă că în vânzările silită imobiliare, nu există în general decât calea recursului în casație prevăzută de lege și că numai atunci când partea n'a avut putința de a cunoaște vânzarea sau executarea ordonanței făcute cu proceduri vițioase, va avea în primul caz calea contestației la executarea ordonanței, sau în cazul din urmă o acțiune principală în anulare ei, după dreptul comun.

Că astfel fiind, motivele de recurs sunt neîntemeiate. Pentru aceste motive Curtea respinge etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 13 Februarie 1922

Președenția d-lui OSCAR N. NICOLESCU, Președinte

Recurentă Marița C. Zavr

Deciziunea penală No. 282

Stingerea acțiunii publice prin împăcarea părților. — Art. 82 l. jud. ocol. — Dacă se poate lua act de declarația reclamantului de împăcare, cu ocazia judecării opoziției făcute de inculpat care lipsește în ziua judecării. — Soluție afirmativă.

Deși în ziua judecării opoziției făcute de inculpat, acesta lipsește, totuși, dacă reclamantul se prezintă și declară că s'a împăcat cu inculpatul pentru delictul din art. 299 alin. I cod. penal, tribunalul e dator să ia act de această declarațiune, deoarece dispoz. art. 184 pr. penală nu-și pot avea loc decât

atunci când acțiunea subsistă, iar nu și când ea este stinsă prin vre-o cauză legală, ca în speță.

Curtea,

Asupra motivului de casare :

«Rău Tribunalul îmi respinge opoziția, chiar în lipsa mea, din momentul ce reclamantul se prezintă și declară că s'a împăcat în acțiunea penală ce mi-a intentat; prin urmare, Tribunalul trebuia a stinge acțiunea și a primi opoziția mea, căci din moment ce reclamantul declară că s'a împăcat, el fiind stăpân pe acțiune, Tribunalul trebuia să admită».

Având în vedere că din sentința atacată cu recursul de față, și actele din dosar, se constată că, în urma reclamațiunii făcute de Grigore Tiron, recurenta Maria C. Zavu a fost condamnată de judecătoria ocolului rural Băra-Roman, prin cartea de judecată penală cu No. 927 din 1920, la 200 lei amendă, pentru delictul de insultă, prevăzut și pedepsit de art. 299, alin. I, codul penal;

Că, în contra cărții de judecată, condamnată făcând apel, și neprezentându-se nici una din părți în ziua de judecată, Tribunalul Roman îl respinge prin sentința No. 376/921, dată cu drept de opoziție; că, inculpata, făcând opozițiune, s'a prezentat la ziua de înfățișare numai reclamantul Grigore Tiron, care a declarat că s'a împăcat cu inculpata pentru faptul de insultă și a cerut stingerea acțiunii; că, Tribunalul, însă, nu a ținut seamă de această cerere, și a anulat opoziția, prin sentința No. 1173/921, pe motiv că oponenta Marița C. Zavu neprezentându-se spre a-și susține opoziția ce a făcut, urmează a fi anulată, conform art. 184 proc. penală;

Că, în contra acestei sentințe, s'a făcut recursul de față;

Considerând că art. 82 din legea judecătorilor de ocol, prevede că părțile pot prin împăcare, să stingă acțiunea publică, pentru faptul prevăzut și pedepsit de art. 299, alin. I codul penal;

Considerând în speță, că din moment ce reclamantul s'a prezentat în fața Tribunalului și a declarat că s'a împăcat cu inculpata, Tribunalul era dator să ia act de această declarație de împăcare a părților și să dispună stingerea acțiunii publice;

Considerând că, deși art. 184 codul de procedură penală, dispune că opozițiunea este nulă, dacă oponentul regulat citat, nu se înfățișează spre a o susține, totuși, aplicațiunea acestui text nu poate avea loc decât atunci când acțiunea subsistă și nu este stinsă prin vre-o cauză legală, căci anularea opozițiunii are de efect de a confirma hotărârea de condamnatiune; ori, o asemenea hotărâre nu mai poate să-și producă efectele sale, în caz de stingerea acțiunii publice;

Considerând că, întrucât, în cazul de față, reclamantul s'a prezentat înaintea Tribunalului, cerând stingerea acțiunii, prin împăcare, numai cu nesocotirea art. 82 legea judecătorilor de ocol Tribunalul a anulat opoziția, ca nesustenută;

Că, în asemenea condițiuni, sentința atacată cu recurs urmează a fi casată, fără trimitere, iar acțiunea publică declarată stinsă, prin împăcare.

Pentru aceste motive, Curtea casează, declară stinsă acțiunea publică și închide dosarul.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. II

Audiența dela 3 Aprilie 1922

Președinția d-lui OSCAR N. NICOLESCU, Preșident

Paul St. Demetrescu inculpat

Decizia No. 868

Membrii consiliului județean. — Dacă sunt funcționari publici — Insulte aduse lor.

Membrii consiliului județean nu au calitatea de

funcționari publici administrativi, căci nu sunt numiți, ci aleși, și între ei și Stat nu există niciun raport juridic, ci numai între ei și județ.

Prin urmare, insultele adresate în public consilierilor județeni cu ocazia exercițiului funcțiunii lor, nu constituiesc ultragiul prevăzut și pedepsit de art. 182 c. p., ci injuria prevăzută și pedepsită de art. 299 sau 300 c. p. după mijloacele întrebuintate și după împrejurările de fapt.

Curtea,

Ascultând pe d-l avocat G. M. Dumitrescu în susținerea recursului, pe d-l procuror Al. Dem. Opreșcu în concluziuni și

Deliberând,

Asupra motivului suplimentar de casare :

I. «Greșită interpretare și aplicare a art. 182 din codul penal. Tribunalul Dolj, judecând ca instanță de apel, după ce constată că s'a urmat o discuțiune violentă în berăria Minerva din Craiova, între recurent și reclamantul Mitrică Ion, discuțiune care după locul și circumstanțele în care s'a petrecut, avea caracterul unor cete prin cărciumă, atribute cuvintelor injurioase, schimbate cu această ocaziune, denumirea de ultragiu, iar nu de simple expresiuni ocăritoare, cum hotărîse prima instanță, motivând că cuvintele injurioase rostite de recurent, au fost adresate unui funcționar și pentru fapte relative la funcțiunea sa.

«Or, asemenea ceartă urmată prin cărciumi, unde calitatea de funcționar încetează, nu este, și nu poate fi decât o ceartă între niște simpli particulari, și prin urmare cuvintele schimbate în asemenea localuri ar putea constitui cel mult contravențiunea de insultă prevăzută de art. 300 c. pen. în nici un caz un delict de ultragiu.

«In afară de aceasta, reclamantul Mitrică nu era investit cu nici-o calitate dintre acelea prevăzute de lege, deoarece el nu era funcționar administrativ sau judecătoresc, ci consilier județean. Și, precum membrilor adunării deputați'or nu li se recunoaște calitatea de funcționari administrativi, pentru că datoresc mandatul lor alegerii cetățenilor, iar nu unei funcțiuni, tot astfel nu se poate recunoaște această calitate nici consilierilor județeni, cari sunt aleși la fel cu dânșii».

Având în vedere, că, din lucrările și actele aflate în dosarul instanței de fond, se constată că recurentul Paul Demetrescu, fiind dat în judecată pentru delictul de ultragiu, comis față de Ion Mitrică, consilier județean, judecătoria ocolului urban Craiova, găsind că faptul imputat nu constituie un ultragiu, ci o injurie, l'a condamnat, cu aplicațiunea art. 299 c. pen. comb. cu art. 60 c. pen., să plătească 50 lei amendă și 400 lei despăgubiri civile, prin cartea de judecată penală 604/921;

Că, în contra acestei cărți de judecată făcând apel, atât inculpatul cât și partea civilă, Tribunalul jud. Dolj, admitând apelul reclamantului și numai în parte pe acela al inculpatului și schimbând calificarea faptului, a condamnat pe recurent la 500 lei amendă cu aplicațiunea art. 182 c. pen. al. I combinat cu art. 60 din acelaș cod și la un leu despăgubiri civile, prin sentința corecțională No. 2691/921;

Că, în contra acestei sentințe, Paul Demetrescu a făcut recursul de față;

Având în vedere că, prin motivul de casare de mai sus, recurentul invoacă reaua interpretare și aplicare a art. 182 din codul penal;

Considerând că, după art. 182 codul penal, ceiace prin cuvinte sau scrieri injurioase atinge onoarea unui sau mai multor funcționari administrativi sau judecătorești sau a unui jurat în lucrarea sa cu ocaziunea exercițiului funcțiunii lor, se va pedepsi cu închisoare dela 15 zile până la 6 luni;

Considerând că din acest text rezultă că, pentru ca

să existe delictul de ultragiu, trebuie, în primul rând, ca persoana ultragiată să fie investită cu calitatea de funcționar public, administrativ sau judecătoresc;

Considerând că, sentința supusă recursului s'abilește că recurentul a adresat cuvinte injurioase consilierului județean Ion Mitrică, în localul unei berării, cu ocaziunea unei discuțiuni violente, asupra atitudinii pe care Ion Mitrică o avusese într-o ședință a consiliului județean, ținută cu vre-o două zile mai înainte;

Considerând că, membrii consiliului județean nu au calitatea de funcționari publici administrativi, căci nu sunt numiți, ci aleși direct de corpul electoral al județului și între consilierii județeni și Stat nu există nici un raport juridic, ci numai între ei și județ; că consiliul județean este o adunare deliberantă investită numai cu autoritatea administrativă în hotărârile circum cripțiunilor respective;

Că, prin urmare, spre deosebire de membrii corpurilor legiuitoare, care și dâșii sunt aleși, însă, în privința cărora legea, prin art. 189 din codul penal, declară formal că pedepsele pentru ultragiu se aplică și acelor care le vor adresa insulte, — consilierii județeni neputând fi elasați printre funcționarii publici administrativi, insultele adresate lor în public, în lucrarea sau cu ocaziunea exercițiului funcțiunii lor, nu constituiesc ultragiu prevăzut și pedepsit de art. 182 c. pen., ci injuria prevăzută și pedepsită de art. 299 sau 300, după mijloacele întrebuintate și după împrejurările de fapt;

Că, dar, Tribunalul a interpretat greșit în speță, dispozițiunile art. 182 c. penal, când a condamnat pe recurent cu aplicarea acestui text de cod penal;

Că, de aceea, motivul de recurs este întemeiat iar sentința urmează a fi casată.

Pentru aceste motive, Curtea casează, etc.

INALTA CURTE DE CASAȚIE ȘI JUSTIȚIE S. III

Audiența dela 24 Maiu 1922

Președenția d-lui D. G. TĂZLĂUANU, Președinte

Sterie N. Vasilescu cu Ministerul de Interne

Decizia No. 869

Funcționar polițienesc. — Stare de provizorat. — Nestabilitate. — Revocarea sa e lăsată la facultatea ministrului. — Art. 1 și 2 din legea unor măsuri excepționale pentru funcționarii publici dela 4 Ianuarie 1917. Legea din 19 Aprilie 1921.

Potrivit dispozițiunilor legii din 19 Aprilie 1921, funcționarii polițienești numiți în baza legii de măsuri excepționale din 1917, relativ la unele funcțiuni publice, adică cu dispensa unor condițiuni de admisibilitate, au putut fi menținuți în funcțiune și după 1 Aprilie 1921, dar cu titlu provizoriu. Dela această dată, conform legii din 19 Aprilie 1921, legea din 1917 încetând să mai fie în vigoare, urmează că au reintrat în aplicațiune dispozițiunile vechii legi de organizare polițienească, după care numai funcționarii stabili sunt garantați în pozițiunea lor de prescripțiunile privitoare la aplicarea măsurilor disciplinare, iar nu și funcționarii numiți sau coasiderați ca provizorii și care în privința revocării, sunt lăsați la facultatea Ministrului, care le poate aplica, după a sa apreciere, orice pedeapsă disciplinară fără intervențiunea vreunei comisii de judecată și fără ca raportul

său în această privință să fie motivat, după cum cerea legea excepțională din 1917.

Curtea,

Ascultând citirea raportului făcut în cauză de d-l consilier Em. Anastasiu, pe d-nii avocați G. M. Demețrescu și C. Brăescu în susținerea motivelor de casare și pe d-l avocat C. Plesnilă în combateri.

Deliberând,

Asupra recursului făcut de Sterie N. Vasilescu în contra decretului regal No. 431/922, prin care a fost revocat din funcțiunea de director clasa I al poliției orașului R. Sărat în proces cu Ministerul de Interne: Având în vedere că recurentul se plânge că a fost revocat din funcțiunea de Director de Poliție fără îndeplinirea formalităților prin care i se garanta stabilitatea;

Considerând că din actele dosarului se constată că d-sa a fost numit în funcțiune în baza art. 1 și 2 din legea unor măsuri excepționale pentru funcțiunile publice dela 9 Ianuarie 1917;

Că, în conformitate cu dispozițiunile legii din 19 Aprilie 1921, funcționarii polițienești numiți în baza legii din 1917, adică cu dispensa unor condițiuni de admisibilitate au fost menținuți în funcțiune, dar cu titlu provizoriu și după 1 Aprilie 1921, data de când legea dela 1917 a încetat de a mai fi în vigoare;

Că, recurentul găsindu-se în aceste condițiuni și prin urmare nefiind stabil în funcțiune, ci cu titlu provizoriu, a putut ca atare să fie revocat numai pe baza unui raport chiar nemotivat al Ministrului de Interne, conform art. 40 din legea organizării Poliției generale a Statului, care, în ce privește pe funcționarii nestabili, lasă la facultatea Ministrului aplicarea oricărei măsuri disciplinare;

Că, prin urmare, recursul fiind neîntemeiat, urmează a se respinge.

Pentru aceste motive, Curtea respinge, etc.

CURTEA DE APEL DIN IAȘI SECȚIA I-a

Audiența dela 6 Aprilie 1922

Președenția d-lui D. VOLANSCHI, Prim-președinte

Decizia civilă No. 81

Daune. — Fapte de războiu. — Definiția și acordarea lor. — Pagube cauzate de armatele ruse. — Lucrări de apărare națională. — Cedarea lor Statului român. — Imbogățire fără cauză. — Responsabilitate. — Decretele-legi 3975/918 și n. 1656/919. — Art. 998 cod. civil — Art. 327 pr. civilă.

1. Este un principiu necontestat în dreptul public că faptele de războiu nu pot da loc la nici un recurs contencios contra autorității publice: Stat, județ sau comună. Prin fapte de războiu se înțeleg numai acele evenimente ocazionate de războiu, care se impun ca o necesitate imediată a luptei, fiind cazuri de forță majoră de cari nimeni nu poate fi făcut răspunzător.

Însă, din spirit de echitate și justiție, Statele moderne și-au luat obligațiunea de a despăgubi pe dăunații de războiu în limita puterilor tezaurului lor.

O atare lege a făcut și Statul român, care prin decretule-legi 3975/918 și n. 1656/919, și în special art. 14 din ultimul decret lege definește paguba de război și arată în ce limite este acordată despăgubirea particularilor daunați. Ori, în speță, nu poate fi vorba de o pagubă de război.

2. Statul român nu poate fi făcut răspunzător de pagubele cauzate de armatele ruse particularilor, căci deși era un comandament unic, însă cele două armate își

păstrau individualitatea lor proprie, din punctul de vedere juridic.

Totuși, fiindcă materialul lemnos extras din pădurea particularului a fost întrebuințat de armatele ruse pentru întăriri și apărarea țării, și apoi transmis armatelor române, iar Statul s'a îmbogățit fără cauză în detrimentul reclamantei, el este răspunzător, potrivit art. 998 c. civ., deoarece răspunderea din îmbogățirea fără cauză în detrimentul altuia, nu este decât tot o răspundere dintr'un fapt ilicit.

3. Potrivit art. 327 pr. civ. instanța de apel are dreptul a aloca reclamantului toate daunele ce au continuat să curgă în cursul judecării pe lângă cele reclamate, însă n'are dreptul a majora pe cele definitiv fixate în reclamațiunea făcută.

Curtea,

Având în vedere acțiunea în daune introdusă de Nicu Nanu, personal și ca procurator al soției sale Alice Nanu, contra Statului Român reprezentat prin Ministerul de Război și cel de Interne înaintea Tribunalului Dorohoi, spre a fi obligat a le plăti suma de 160 000 lei cu titlu de daune, pentru tăeri de arbori, făcute în scop de apărare a țării de unitățile ruse, în pădurea Lișna, Comuna Suharău, proprietatea d-nei Alice Nanu, în vara anului 1917;

Având în vedere că Tribunalul Dorohoi, prin sentința No. 294 din 14 Octombrie 1919, socotind că daunele reclamate ar fi pagube de război, a respins ca rău introdusă acțiunea de față; că, contra acestei sentințe făcându-se apel de către reclamanti, acest apel a fost admis în principiu prin jurnalul acestei Curți No. 573 din 29 Aprilie 1920 și reformând zisa sentință, a evocat fondul, admitând reclamațiilor dovezile cerute în sprijinul reclamațiunii lor;

Având în vedere că din susținerile părților, dovezile cu martori, acte și expertiză administrate în cauză rezultă în fapt următoarele:

În vara anului 1917, fiind temere că trupele dușmane ne-ar putea ataca și pe la granița Bucovinei, s'a întărit acea frontieră trimițându-se trupe ruse și române pentru apărarea graniței; că, la marginea moșiei Lișna, aflată la fosta graniță, s'au făcut de către trupele ruse ce erau destinate a apăra acea porțiune, diverse lucrări de apărare preventivă, ca șanțuri, întărituri, poduri, garduri de sârmă ghimpată, etc., iar materialul lemnos necesar acelor lucrări a fost luat din pădurea Lișna; că, la început trupele ruse au făcut în pădure adevărate devastări, tăind fără permisiunea nimănui de unde voiau și fără a se putea preciza întrebuințarea materialului ridicat, fapt constatat prin procesul-verbal dresat de Șeful Postului Suharău; mai pe urmă, însă, trupele regulate ruse au cerut administratorului moșiei permisiunea a face tăeri regulate în pădure pentru a scoate lemnul necesar ziselor lucrări și acele tăeri s'au făcut în mod regulat, dresându-se inventar de felul lemnului tăiat, semnat de căpeteniile ruse și reprezentantul proprietarului, deșu la Prefectura de județ din Dorohoi și înaintat de aceasta Ministerului de război, lucrări din care rezultă că s'au tăiat 18.443 arbori de foc în diametru de 10—15 c. m., de esență fag, carpen, stejar, și plop și 4.500 arbori de construcție, seminceri de esență tare, în diametru de 0.25—0.35 c. m., material întrebuințat în întregime, precum rezultă din depunerile martorilor, la lucrările arătate mai sus, făcute pentru apărarea țării; că, reclamantii renunțând astăzi la primul capăt de cerere și anume daunele derivând din devastarea pădurei, își mențin și cer obligarea Ministerului de război, la cel de interne renunțând tot astăzi, la plata sumelor reprezentând valoarea materialului lemnos, scos de trupele

regulate ruse, în modul și scopul arătat mai sus, din pădurea Lișna; că, la această cerere Ministerul de Război se opune susținând în primul loc că, în specie fiind vorba de o pagubă de război, Statul nu poate fi obligat la plata vreunei indemnități și că în orice caz, Statul român nu poate răspunde de fapta armatelor ruse, care deși aliate, nu erau prepuse ale Statului român și deci faptele lor nu-l obligă;

Având în vedere că, este necontestat în dreptul public că faptele de război nu pot da loc la nici un recurs contencios contra autorității publice: Stat, Județ sau Comună, prin fapte de război, înțelegându-se numai acele evenimente ocazionate de război, care se impun ca o necesitate imediată a luptei, fiind cazuri de forță majoră, de care nimeni nu poate fi făcut răspunzător; fiindcă însă, mai presus de orice logică juridică, principile de echitate și justiție cer ca între cetățenii aceluiași țări, toate sarcinile publice să fie repartizate în mod cât mai drept și fiind ca ar fi cu totul neechitabil ca un proprietar care a avut neșansa ca pe proprietatea lui să se dea lupta și numai el să fie păgubit, de și rezultatul acelei lupte poate fi de un folos pentru toți cetățenii săi; din această cauză, în timpurile moderne, Statele fac legi pentru constatarea chiar a acestor pagube, evaluarea lor și adesea și obligarea lor în măsura în care socot că le permite puterile tezaurului lor, de a despăgubi pe acești dăunați; o atare lege a făcut și Statul român, prin acele două decrete-legi No. 3795/918 și n. 1656/919, urmând a se vedea în viitor în ce măsură va putea indemniza pe acești dăunați; că dar, sub lumina acestui principiu, prevăzut de o lege care tinde a indemniza pe păgubitul de război de o daună la care, potrivit dreptului comun, nu ar avea nici un drept de vr'o îndemnire, urmează a fi interpretat decretul-lege al pagubelor de război și în special art. 14 din zisul decret; deci, ca o lege care mai pune ceva în patrimoniul celui păgubit, fără a-i știrbi nimic din aceia la care el are dreptul conform principiilor dreptului comun; că, călăuzit de acest principiu, cu drept cuvânt art. 14 din decretul-lege No. 1656/1919 definește paguba de război numai paguba certă materială, directă și imediată, produsă de război, având grija prin această definiție a fixa în mod precis limitele, spre a evita două rezultate și anume: a scoate din sfera pagubelor de război acele pagube care nu numai că n'ar intra în sfera pagubelor de drept comun, dar n'ar intra nici în acele de război, pe deoparte, și în al doilea loc, a nu face să intre în pagubele de război, pagube pentru care potrivit dreptului comun oricine ar avea dreptul la o acțiune în daune de drept comun și de care, dacă ar fi despoiat ar însemna o expropriațiune nepermisă de legea fundamentală; că, în atari condițiuni, cu drept cuvânt art. 14 din decret, de acord de altfel cu doctrina în această materie, nu înglobează ci lasă în sfera dreptului comun, toate pagubele ce nu-s produse în mod direct și imediat de război, ca de pildă toate pagubele ocazionate particularilor prin actele preparatorii războiului, ca aprovizionări, rechiziții etc. sau prin măsurile preventive de apărare, ca lucrări făcute de autoritatea militară ca prevedere contra atacului dușman, astfel cum e în cazul de față, lucrări care în felul în care s'au făcut, timpul întrebuințat și atmosfera de liniște în care s'au efectuat, căci atacul dușman nu s'a produs, dovedesc că de și erau măsuri provocate desigur de război, totuși ele nu aveau la bază acea nevoie presantă și necesitate actuală, singurele împrejurări care dau unor asemenea măsuri, caracterul de cazuri de forță majoră;

Că, dar, fiind exclusă în speță caracterizarea de pagubă de război, este locul a examina, în al doilea loc, dacă Statul român poate fi făcut responsabil de această

pagubă, atunci când — precum s'a văzut — trupele ruse sunt acelea cari au ridicat lemnul din pădurea Lișna și nu trupele române;

Având în vedere că este necontestat că deși armatele ruse, aliate cu cele române, au cooperat în război, deși ambele aceste armate aliate au avut un comandament suprem român, totuși este imposibil a se susține că trupa rusă ar fi un prepus al Statului român pentru ca din raportul dintre comitent și prepus să se poată scoate responsabilitatea Statului român; că, orice susținere în această privință cată a fi înlăturată fiecare din cele două armate păstrându-și propria sa individualitate și lucrând pe propriul său compt, din punctul de vedere juridic;

Având în vedere însă că este stabilit în cauza de față, că întregul lemn scos de trupele regulate ruse din pădurea Lișna a fost întrebuințat în lucrările de întărire a graniței, făcându-se din ele garduri cu sârmă ghimpată, șanțuri, poduri, locuințe și grajduri pentru apărarea țării; că, toate acestea au avut loc în vara anului 1917 și că mai apoi, trupele ruse retrăgându-se de pe teritoriul țării, toate aceste lucrări au rămas în stăpânirea armatei române care a trebuit să le utilizeze în același scop iar la urmă au rămas în patrimoniul Statului român;

Ca, în aceste condițiuni, în afară de profitul tras de Statul român din faptul că toate aceste lucrări au servit la apărarea țării, dar fără îndoială ne găsim în fața unei transmisiuni de valori dintr'un patrimoniu în altul, fără o cauză juridică; că, această transmisiune s'ar fi operat direct sau prin intermediul unei alte persoane, cum e în speță, aceasta nu are nici o importanță și nu schimbă întru nimic îmbogățirea fără cauză a Statului român în detrimentul d-nei Alice Nanu, prin faptul intrării în stăpânirea sa și în mod definitiv a întregului acest material scos de pe pădurea Lișna; că, măsura în care s'a îmbogățit Statul român fără justă cauză în detrimentul d-nei Alice Nanu este cel puțin valoarea acestui lemn, evaluat de expert la suma de 150.000 lei, evaluare care nu cuprinde — precum se vede din raportul de expertiză — dauna adusă pădurei prin tăerea acestui lemn, ci pur și simplu valoarea din acel moment a lemnului tăiat, fie ca lemn de foc, fie ca lemn de construcție, calculat după prețurile de rechiziție, valoare de cel puțin de trei ori mai mică ca cea din momentul facerii expertizei;

Că, așa fiind, Statul român este răspunzător față de d-na Alice Nanu potrivit art. 998 cod. civ., deoarece și răspunderea din îmbogățirea fără cauză în detrimentul altuia nu este în definitiv decât tot răspunderea dintr'un fapt ilicit;

Având în vedere că numai acțiunea d-nei Alice Nanu urmează a fi admisă și nu și cea a lui Nicu Nanu, de oarece dânsul își întemeiază acțiunea pe calitatea sa de arendaș al moșiei Lișna, proprietatea soției sale; or, din contractul de arendă se constată că dânsul nu are altă legătură cu pădurea decât dreptul de a tăia câte patru hectare pe an, ceea ce desigur nu-i dă calitatea de a purta acțiunea în daune de față;

Având în vedere că și cererea subsidiară făcută de Alice Nanu și anume că potrivit art. 327 pr. civ., ținându-se seamă că dela intentarea acțiunii și până astăzi valoarea lemnului a crescut enorm, să se ia în considerație aceasta și să i se aloce o sumă ca daune de cel puțin trei ori cât dauna reclamată, este neîntemeiată și cată a fi respinsă, fiindcă, potrivit textului invocat, instanța de apel este în drept a aloca reclamantului toate daunele ce au continuat a curge în cursul judecării pe lângă acele reclamate, dar nu are

dreptul a majora însăși dauna reclamată, al cărei cuantum rămâne definitiv fixat prin reclamațiunea făcută;

Pentru aceste motive, redactate de d-l Consilier D. G. Lupu, Curtea, în majoritate, admite în parte acțiunea introdusă de Alice N. Nanu.

(ss) *D. Cihodariu, D. G. Lupu, I. G. Solomon.*

Opiniune

Subsemnații diferim de opiniunea majorității pentru următoarele motive: în principiu, Statul Român nu răspunde de daunele cauzate de armata rusă; legiuitorul a admis o singură excepțiune care rezultă din dispozițiunea cuprinsă în art. 14, al. 3 al. decretului-lege No. 1656 din 28 Aprilie 1919, relativ la constatarea și evaluarea pagubelor de război. În adevăr, acest text decide că rechizițiunile făcute de autoritățile sau armatele române sau ruse se cercetează și se lichidează conform legii rechizițiilor, că din contra, stricăciunile și celelalte pagube făcute de armatele aliate cad sub prevederile legii pentru pagubele de război;

Având în vedere că este evident că art. 14 se referă la rechizițiile efectuate conform legii noastre de rechiziții; că reclamanta Alice Nanu n'a făcut dovadă că lemnele extrase de armata rusă din pădurea de pe moșia Lișna, pentru scopul arătat în deciziunea Curții, au fost extrase în baza unui act de rechiziție a autorității militare române; că, prin urmare, Statul român nu poate fi făcut responsabil în baza art. 998 și 999 c. civ.; că daunele cauzate de armata rusă prin faptul tăerii lemnelor cad sub prevederile decretului-lege pentru constatarea și evaluarea pagubelor de război; că, deci, suntem de părere a se respinge acțiunea în daune introdusă de Alice Nanu în contra Ministerului de război; că, în ce privește acțiunea intentată de Nicu Nanu împărtaşim în totul soluțiunea Curții, care decide respingerea ei ca nefondată.

(ss) *D. Volanschi, M. Haralamb.*

NOTA. — În decizia mai sus reproducă e vorba de o acțiune în daune intentată Statului și întemeiată pe faptul că armatele ruse în timpul războiului, au scos material lemnos din pădurea de pe moșia reclamantei, întrebuințându-l la diverse lucrări preventive de apărare a țării, ca șanțuri, poduri, garduri, etc.

Curtea, examinând împrejurările de fapt în care s'au făcut tăerile de arbori, stabilește că ele s'au făcut în vederea unor lucrări de apărare contra unui atac dușman eventual; în consecință, în majoritate decide că n'ar fi vorba în speță de pagubă rezultând din fapte de război.

Urmând doctrina tradițională, majoritatea Curții clasifică pagubele suferite de particulari în cursul unui război în două categorii: pedeoparte pagubele care nu sunt o consecință directă și imediată a războiului ci sunt produse prin actele preparatorii ale războiului ca aprovizionări, rechiziții și măsuri preventive de apărare luate în vederea unor operațiuni militare eventuale; toate aceste pagube intră în sfera dreptului comun, conferind celui lesat un drept de creanță contra Statului; pedealtăparte pagubele care provin din faptul inamicului ori-care ar fi modul și momentul comiterii lor sau din orice împrejurări și evenimente care sunt în le-

gătură cu necesitățile imediate ale luptei; aceste fapte din cauza caracterului lor de forță majoră sunt considerate ca fapte de război¹⁾. În ce privește pagubele provenite din fapte de război, doctrina și jurisprudența proclamaseră în mod constant principiul iresponsabilității Statului bazat, fie pe caracterul discreționar al actelor de guvernământ²⁾, fie pe ideia că răspunderea încetează atunci când evenimentul care a dat naștere prejudiciului nu poate fi imputabil nimănui, fiind vorba de un caz de forță majoră³⁾. Principiul iresponsabilității este admis în mod expres de majoritatea Curței și în mod implicit de minoritate ca un principiu necontestat în dreptul public; cutoateacesta majoritatea Curței, ține seama de concepția care și face drum în legislațiunile noi și care tinde a înlocui principiul tradițional al iresponsabilității prin acel al răspunderii bazat pe ideia solidarității naționale și a egalității cetățenilor înaintea sarcinilor publice⁴⁾. În această ordine de idei, majoritatea examinează decretul-lege No. 3795/918 care fără a proclama, în principiu, dreptul la reparațiunea integrală a prejudiciului suferit de cei păgubiți prin fapte de război, se mărginește a stabili normele după care urmează a se face declarațiunile celor păgubiți în vederea unei despăgubiri eventuale, fără a consfinți vre-o răspundere directă a Statului în această privință; în același spirit este conceput și decretul-lege No. 1656/919 care organizează instanțe speciale pentru constatarea și evaluarea pagubelor de război; din analiza articolului 14 al ultimului decret-lege, majoritatea deduce cu drept cuvânt că legiuitorul nostru definind paguba de război, se conformează doctrinei tradiționale în această materie.

Cestiunea dedusă în judecata Curței a fost de a se ști dacă lucrările făcute în speță de autoritatea militară rusă, intrau sau nu în categoria faptelor de război.

Importanța practică a cestiunei se manifestă dintr'un îndoit punct de vedere: a) al competenței instanței chemate a se pronunța asupra daunelor și b) al răspunderii Statului pentru prejudiciul comis.

Asupra acestei cestiuni majoritatea Curței a hotărât că în speță nu poate fi vorba de pagubă de război, că deci instanțele de drept comun sunt competente a judeca acțiunea intentată și pe de altă parte Statul este răspunzător de prejudiciul comis nu pe temeiul art. 1000 alin. 3 cod. civ., în calitate de comitent, deoarece nu se poate considera armata rusă ca un prepus al Statului român,

ci pe baza articolului 998 cod. civ., în virtutea principiului îmbogățirii fără cauză; minoritatea Curței a fost de părere că faptul tăerii lemnelor de către armata rusă constituie o pagubă de război care este de competența exclusivă a comisiunilor speciale organizate prin decretul-lege pentru constatarea și evaluarea pagubelor de război și prin urmare, în privința acestor daune, nu poate fi vorba de o răspundere pecuniară completă și imediată a Statului, ci numai de o răspundere eventuală, într'o măsură ce urmează a se stabili.

Minoritatea pleacă de la principiul că Statul român nu răspunde de daunele cauzate de armatele aliate decât în cazurile în cari legea dispune în mod expres cum e spre pildă în ipoteza prevăzută de art. 14 al. 3 din decretul de la 30 Aprilie 1919: că prin urmare orice alte stricăciuni făcute de armatele aliate au caracterul unor pagube de război.

Acest mod de a vedea, îl credem greșit, fiindcă nu ține seama de faptul că aliniatul 3 de sub art. 14, nu trebuie luat în mod izolat ci în legătură cu aliniatul 1 de sub același articol care menționează elementele constitutive ale pagubei de război, de unde urmează că stricăciunile sau pagubele de care vorbește aliniatul 3 nu cad în prevederile decretului-lege din 1919 decât dacă întrunesc aceste caractere distinctive ale pagubei de război.

Dovada evidentă că legiuitorul n'a înțeles să facă nici o deosebire între stricăciunile comise de armatele aliate și cele făcute de armatele române, rezultă din faptul că legiuitorul le asimilează supunându-le la același regim stabilit prin decretul-lege din 1919.

Așa fiind este evident că stricăciunile sau pagubele la care face aluzie aliniatul 3 de sub art. 14 sunt acelea care derivă în mod direct și imediat din starea de război; de unde urmează că întrucât în speță era vorba de lucrări preventive de apărare, ele nu puteau fi considerate ca pagube de război. De altminterlea este constant în doctrina și jurisprudența franceză că numai acele pagube materiale cauzate de trupele naționale sau aliate care s'au realizat din cauza forței majore sau ca o necesitate imediată a luptei, au caracterul unor fapte de război; deci se asimilează din acest punct de vedere trupele naționale cu cele aliate; din contra stricăciunile comise de inamic se consideră ca fapte de război oricare ar fi actul din care derivă chiar când e vorba de simple măsuri preparatorii sau de măsuri preventive de apărare.

Rezultă deci că este juridică hotărîrea majorității care înlătură calificarea de pagubă de război în ce privește prejudiciul rezultat din măsurile preparatorii luate de autoritatea militară rusă.

Rămâne de examinat care este fundamentul juridic al răspunderii Statului în cazul care ne preocupă.

Curtea prin hotărîrea dată în majoritate con-

1) Laferrière, *Traité de la juridiction administrative et des recours contentieux* p. 57.

2) Dufour *Droit administratif*, t. IV, pg. 600.

3) Férand-Giraud, *Recours à raison des dommages causés par la guerre* (France judiciaire) pe 1881 p. 281 și 282.

4) Vezi studiul documentat al d. lui Corneliu Botez, *Responsabilitatea Statului și noua concepție de despăgubire pentru daunele de război*.

stată în fapt că tot materialul lemnos scos de trupele ruse din pădurea de pe moșia reclamantei, a fost întrebuițat în lucrări de întărire a graniței; că Statul român s'a îmbogățit în prejudiciul reclamantei prin faptul că a intrat în stăpânirea definitivă a întregului material; în consecință, Curtea aplică în speță principiile relative la îmbogățirea fără cauză și găsește temeiul legal al răspunderii Statului în art. 998 cod. civ., considerând că răspunderea din îmbogățire fără cauză ar fi o răspundere derivând dintr'un fapt ilicit.

Credem că această părere, cu privire la natura juridică a acțiunii de in rem verso, susținută și de Planiol⁵⁾, este greșită căci nu există nici un fapt ilicit comis de persoana îmbogățită care să poată servi ca fundament al răspunderii; în cele mai multe cazuri, transmiterea fără cauză de valori de la un patrimoniu la altul se operează fără voința și știința beneficiarului; astfel, spre pildă, în ce consistă faptul ilicit comis de deponent în momentul în care depozitarul face cheltuielile necesare pentru conservarea lucrului depozitat, ipoteză prevăzută de art. 1618 cod. civ.?

În ce mod poate fi considerat că a comis o culpă delictuală sau quasi delictuală debitorul unei obligațiuni garantată cu un gai, atunci când creditorul găgist a făcut cheltuieli utile sau necesare pentru conservarea lucrului amanetat, ipoteză prevăzută de art. 1691 alin. 2 cod. civ.?

În aceste cazuri și altele analoage, vedem un fapt voluntar și licit care are ca rezultat să procure o îmbogățire unei alte persoane decât autorul faptului; este firesc și logic de a se interpreta situațiunea juridică creată în acest chip, ca având un caracter quasi contractual; în adevăr, toate trăsăturile caracteristice admise de doctrină și jurisprudență ca inerente quasi-contractului, le găsim întrunite și în ipoteza unei îmbogățiri fără cauză; în adevăr există un fapt voluntar din partea autorului îmbogățirii fără să existe un acord de voințe între părțile interesate pentru a crea o legătură juridică.

ALEX. CERBAN

LEGEA

Pentru unificarea Contribuțiilor Directe și pentru înființarea impozitului pe venitul global

D-l Constant. Georgescu, membru în Comisia de legislație a Adunării Deputaților, Docent în specialitatea finanțelor, Avocat, în destul de cunoscut ca competent în materie de finanțe, a pus sub presă în editura Tip. «Curierul Judiciar» Noua lege de unificare a impozitelor directe, cuprinzând textul legii și sub fiecare articol în parte, reproduse: *Expunerea de motive, Debaterile parlamentare, Discursurile D-lui Ministru de finanțe și ale Raportorilor.*

Lucrarea va fi însoțită și de Observațiuni doctrinale

5) Droit civil, t II No. 937.

sub fiecare articol și la fine va avea pe lângă tabla de materii și un **Indice alfabetic**, sistematic, care va înlesni cercetările cum și *Tabele și formulare* necesare declarațiilor ce vor trebui să facă contribuabilii, indicarea formalităților ce trebuiesc făcute de contribuabili în fiecare an și îndatoririle și formularele necesare tuturilor agenților fiscali. Se imprimă pe hârtie velină tip război și va fi complet tipărită peste câteva zile.

Prețul cu care se va pune în vânzare volumul este de 75 lei. Acei cari se vor înscrie ca *abonați* la această lucrare o vor plăti numai cu 65 lei, în care intră și costul transportului recomandat dacă vor trimite suma prin mandat postal deodată cu înscrierea, pe adresa Tipografia «Curierul Judiciar» București, Rahovei. 5.

Un grup de distinși magistrați și avocați din întreaga țară au luat inițiativa editării unui organ de informațiune judiciară concisă și rapidă în genul „Culegerilor de rezumate” (Recueils des sommaires), a căror utilitate practică explică desăvârșitul succes ce au avut.

Acest organ va apare cu data de Joi 26 Apr. 1923 în edit. Soc. anon. *Curierul Judiciar* sub titlul **Jurisprudența Generală** și va urma în fiecare Joi, în 32 pagini format 8°, ținând în curent lumea juridică românească cu cele mai recente jurisprudențe ale instanțelor române de toate gradele și din toată țara, precum și cu jurisprudența străină, toate rezumate în mod conștiincios și adnotate când vor prezenta o deosebită importanță.

Abonamentul va fi de 300 lei anual pentru magistrați, 400 lei pentru avocați și 600 lei pentru autorități și instituțiuni.

D-nii *Conduratu, Periețeanu și Velescu*, comentatorii Codului Inchirierilor, adunând jurisprudența până la zi, referitoare la aplicațiunea legii, îndată ce noua lege va fi votată și publicată în *Monitorul Oficial* va scoate o nouă ediție în editura Soc. anon. *Curierul Judiciar*, care va conține: noua lege, expunerea de motive, debaterile parlamentare, comentarul ei, și toată jurisprudența până la zi, — însoțită de un indice alfabetic.

— *Retipărindu-se colecții complete din Curierul Judiciar dela anul 1900 la zi, se vând cu prețul de 350 lei fiecare an, iar Tablele de materii cu 50 lei.*

Formulare de petiții, ce trebuie să se dea de către creditorii hipotecari Președinților de Tribunal în circumscripția căruia se află moșia expropriată. De vânzare la „Curierul Judiciar”. *Prețul 5 lei exemplarul.*

A apărut în editura Soc. Anon. „Curierul Judiciar” **Delictele de Contrabandă și Reticență Vamală**, de d-l *Traian Alexandrescu*, Avocat, Directorul Serviciului Contencios al Băncii Țării Românești. *Prețul 10 lei.*

Prevenim pe d-nii abonați că numerile ce le cer în cursul anului, trebuie să le plătească. Numai acele numere se servesc fără nici o plată pentru care ni se reclamă în cursul săptămânii următoare că nu s'au primit, pentru că și noi putem reclama Direcțiunii poștei nepredarea lor la timp.

Rugăm stăruitor pe d-nii abonați din provinciile a nu mai aștepta alte invitațiuni, sau sosirea încasatorilor, și a bine voi să trimită achitarea abonamentului prin mandat postal, direct la administrația ziarului „Curierul Judiciar”, București, Rahovei 5, notând pe cotorul mandatului „pentru abonamentul datorat partida No.…”